

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

Högläsning för barn i förskolan

Linda Bergström
Elin Larsson
Jessica Ulmstedt

2014

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen) 15 hp
Didaktik
Förskolläraprogrammet

Handledare: Elisabeth Björklund
Examinator: Christina Gustafsson

Förord

Vi vill först och främst tacka varandra, då vi haft både glada och allvarliga stunder under tiden vi arbetat med detta examensarbete. Under denna process har vi dalat upp och ner i skrivandet men vi känner att detta har stärkt och utvecklat oss. Vill också tacka vår handledare som stått ut med oss och fått oss inse att skrivande är en process och inget som bara sker. Vi vill också tacka de intervjuade pedagogerna som representerat de förskolor vi valt ut, för utan deras medverkan hade denna studie inte gått att genomföra. Till slut vill vi även tacka våra nära och kära som stått ut med oss hela hösten då vi varit inne i en skrivbubbla.

Linda Bergström, Elin Larsson & Jessica Ulmstedt

Åre, Ljusdal & Strängnäs 031214

Bergström, Linda; Larsson, Elin & Ulmstedt, Jessica (2014). *Högläsning för barn i förskolan*. Examensarbete i didaktik. Förskolläraryrket. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Sammanfattning

Förskolan ska sträva mot att lägga en god grund för barns språkliga utveckling. Syftet med denna studie var att undersöka hur pedagoger ute i verksamheten arbetar med barns språkliga utveckling och lärande via högläsning och böcker.

I denna studie ges en insyn i bakgrund och tidigare forskning om barns språkliga utveckling och lärande som sedan följs av metod. Därefter följer delstudier från oss som skrivit arbetet. Vi har intervjuat 10 pedagoger som representerar 9 olika förskolor. Delstudierna har först analyserats enskilt och därefter gemensamt.

Resultatet visar hur de aktuella förskolorna arbetar aktivt med barns språkliga utveckling och lärande. Förskolorna arbetar med detta genom olika metoder som rim och ramsor, ljudlekar och sagoberättande. Pedagogerna läser även böcker för barn. Det gemensamma målet för barns lärande och utveckling är detsamma på alla de deltagande förskolorna. Hur förskolorna använde sig av böcker och högläsning såg lite olika ut, vissa enbart i passiva situationer när barnen var tysta mottagare och vissa i både passiva och aktiva situationer då barnen fick arbeta aktivt utifrån bokens innehåll. Även hur förskolorna använde sig av bibliotekets tjänster såg lite olika ut enligt pedagogerna. Resultatet av vår studie gäller endast de utvalda förskolorna som deltagit och bör inte ses som ett generaliserande resultat då det kan se olika ut mellan förskolor, inriktningar och kommuner.

Nyckelord: Bokens betydelse, förskola, högläsning, intervju, litteracitet, lärande, språkutveckling och sociokulturella perspektivet.

Innehåll

Inledning.....	1
Bakgrund	2
Vygotskij	2
Sociokulturella perspektivet	2
Litteracitet.....	3
Tidigare forskning.....	4
Språkets utveckling.....	5
Högläsning.....	6
Bokens funktioner.....	7
Högläsning i alla lägen.....	8
Estetiska metoder.....	9
Förskolans ansvar.....	10
Syfte	11
Frågor	11
Val av metod.....	12
Arbetsfördelning	12
Intervju	12
Val av förskolor	13
Tillvägagångsätt.....	14
Bearbetning av material	14
Trovärdighet	15
Resultatredovisning av delstudierna ett, två och tre	16
Delstudie ett.....	17
Språkutveckling	17
Bokinköp på förskolorna	19
Besök på bibliotek.....	19
Läsa böckerna innan man introducerar dem för barnen.....	19
Hur en högläsningstund går till	19
Reflektion över resultatredovisningen	20
Delstudie två.....	21
Analys av intervjuer	21
Språkutveckling på förskolan	21
Inköp av böcker till förskolan.....	22
Hur väljer man böcker till förskolan?	22
Högläsning på förskolan.....	22
Reflektion över resultatredovisningen	23
Delstudie tre.....	25
Analys av intervjuerna.....	25
Hur arbetar pedagogerna med språkutveckling på förskolorna?	25
Hur väljer man böcker?	26
Högläsningstund	26
Reflektion över resultatredovisningen	27
Gemensam reflektion av resultatredovisning av delstudierna.....	28
Pedagogernas arbete med språket	29
Böckernas olika användningsområden.....	30
Högläsningstunder på förskolorna.....	30

Diskussion	32
Metoddiskussion	32
Resultatdiskussion.....	33
Slutsats	37
Fortsatt forskning.....	37
Referenser.....	38
Bilagor.....	40
Bilaga 1.....	40
Bilaga 2.....	41

Inledning

Barn i dagens samhälle spenderar mer och mer tid i förskolan då deras föräldrar arbetar, vilket gjort att förskolan har en viktig roll i barns utveckling, speciellt barns språkliga utveckling.

Förskolan ska lägga grunden för att alla barn utvecklar sitt språk (Skolverket, 2010).

En undersökning som Barnbarometern gjort 1984-2013 om barns språkutveckling visar att just högläsning för barn minskat med 45 % och att användning av andra sociala medier ökat avsevärt (Personlig kommunikation Tinne Wennerholm, HiG 4/12- 2013).

Under vår verksamhetsförlagda utbildning märkte vi att det var en stor variation på hur förskolorna arbetade med böcker och högläsning för barn. På vissa förskolor existerade inte ens högläsning och böckerna var undandömda för barn. Genom att läsa för barn stärks deras språkliga utveckling och barn får ett större och vidare ordförråd än de som inte får böcker lästa för sig. Eftersom författare använder sig av olika begrepp i böckerna får barn som tar del av dessa en stor variation av ord vilket också kan komma att bidra till ett större ordförråd (Björklund, 2008; Fast, 2001; Simonsson, 2004).

En av de stora forskarna inom barns utveckling och lärande är Lev S Vygotskij som menade att språket är barnens viktigaste verktyg (Vygotskij, 2001). Det är med språket vi kommunicerar och gör oss förstådda i det dagliga samhället men det är inte enbart det verbala språket som är det viktigaste utan även våra kroppsspråk och teckenspråk har betydelse (Fagerli, Lillemyr & Søbstad, 2001).

På förskolorna använder pedagogerna sig ofta av högläsning för utfyllnad av tid, väntan på föräldrar eller som en passiv lugn stund efter måltid eller för att lugna gruppen (Skolverkets hemsida 6/10-2014). Det är inte alltid det ser ut så på förskolorna men något vi ofta sett när vi varit ute i verksamheten. Pedagogerna kan i stället använda sig av högläsningen i aktiva situationer där barn får vara delaktiga, diskutera och ställa frågor till det som berättas. Det ger större effekt för den språkliga utvecklingen än vid en passiv situation när barn bara sitter och lyssnar.

Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) uttrycker att barnets eget intresse och nyfikenhet oftast är den främsta drivkraften i språkutvecklingen. Fagerli m.fl, (2001), menar att de vuxna bör stimulera barn att använda sig av språket aktivt i alla lägen. Vi vill med denna studie undersöka hur det ser ut ute på några förskolor när det gäller arbetet med språkutvecklingen och framför allt när det gäller högläsning för barn.

Bakgrund

Bakgrunden kommer att belysa vad högläsning och böcker har för betydelse för barn. Den kommer att förklara vilka mål och riktlinjer styrdokumentet har. Vi har använt oss av artiklar som handlar om språkutveckling, lärande och högläsning för barn. Sökt artiklar på Google och på högskolans databas ERIC och lånat böcker på biblioteket som passar vårt ämne. Den sociokulturella teorin kommer att redogöras för eftersom den har betydelse för barns utveckling och lärande i förskolan. Vi tar också upp Vygotskijs teori som haft stor betydelse för barns utveckling och lärande av språk.

Vygotskij

Vygotskij är ett av de stora namnen inom barnforskning. Han forskade om barns lärande och deras språkliga utveckling. Bjar och Liberg (2010) tar upp att Vygotskij menade att den vuxnes roll har en stor betydelse för barns utveckling. Vygotskij talade om zonen för proximal utveckling som innebär att det är viktigt att vuxna finns där för barn hela tiden genom att stötta, vägleda och inspirera barn till ett lärande. De vuxna ser att barn har en "zon" att utvecklas inom och att de anpassar nivån efter barnets utveckling så att de förstår och kan utvecklas utifrån sina egna förutsättningar (Bjar & Liberg, 2010). Smidt (2010) nämner en annan forskare vid namn Jerome Bruner (1997) som utifrån Vygotskijs teori om proximal utveckling och förklarade den som en byggställning - scaffolding. Med det menade Bruner (1997) att den vuxne bygger upp en ställning runt barnet. Allt eftersom barnet får mer kunskaper och erfarenheter kan den vuxne bitvis ta bort delar av byggställningen och till slut hela, då barnet har blivit självständigt och klarar sig själv (Smidt, 2010).

En annan viktig del i barns språkutveckling är leken enligt Vygotskij, då han kom fram till att människan lär bättre i interaktionen med andra. I interaktion med andra lär sig barn och socialiseras in i det dagliga samhället (Smidt, 2010). Med socialisering menas att barn tar till sig de normer och regler som finns runtomkring dem och lär sig hantera dessa (Fagerli m.fl, 2001). Det är något som vi tolkar har stor betydelse även i det sociokulturella perspektivet och som beskrivs i följande avsnitt.

Sociokulturella perspektivet

Människan utvecklas inte automatiskt utan att göra någonting själv. Allt runt omkring spelar stor roll i varje individs utveckling. Alla människor lever i olika familjer, omgivningar med regler och normer vilket vi människor tar till oss och lär redan i tidig ålder. Genom att umgås med andra och ta del av deras normer och värderingar socialiseras vi in i den kultur vi lever i. Med sociokulturella perspektivet menas att människan anpassar sig efter den situation denne ställs inför och blir medveten om hur det är i den situationen som denne befinner sig i (Sträng & Persson, 2003). Vi lär oss i olika sociala sammanhang och påverkas av dessa. Hur ett barn eller vuxen beter sig i en situation behöver inte betyda att personen gör likadant i en annan, utan man måste se utifrån situationen i helhet (Björklund, 2008).

Språket är en viktig del av det sociokulturella perspektivet och i interaktion med andra används språket som ett kommunikationsmedel (Smidt, 2010). Genom att umgås med andra och ta del av deras erfarenheter kan det vara lättare att förstå sin omgivning. Vygotskij menade att tillsammans är vi starka och genom att umgås och hjälpas åt kan människan komma långt i sin utveckling (Sträng, Persson, 2003).

Litteracitet

Björklund (2008) tar upp att det finns en rad olika sätt som människor förstår världen på, läsandet är ett av dem. Vi använder oss av olika medier utan att alltid skilja på skriven text från andra händelser, det för att förstå vår omvärld och få ett sammanhang skriver Björklund (2008) vidare. I dagens samhälle utövar vi litteracitet bland annat genom mediallitteracitet, datorlitteracitet och genom visuell litteracitet. Björklund (2008) menar att viktiga studier som framkommit inom ett forskningsområde New Literacy Studies (NLS) visar att litteracitet kan ses som mer än en läst och skriven text. Björklund (2008) tar upp att olika forskare som Kress (2003) och Barton (2007) menar att orden litteracitet, skriva och läsa kan ha många olika betydelser. I dagens samhälle får barn information hela tiden runtomkring sig, inte enbart genom böcker. Björklund (2008) menar också att litteracitet börjar redan i tidig ålder och kan tolkas brett. Det börjar genom informellt lärande och genom vardagen med olika aktiviteter och händelser tillsammans med andra (Björklund, 2008). Fast (2001) menar att genom litteracitet öppnas de språkliga världarna för barn. I litteracitetpraktiken deltar och skapar barn i olika händelser. De tittar på bilder och texter och kommunicerar med andra barn. Genom att få verbala bekräftelser till det barn ser på bilderna gör att de får en förståelse för innebörden av bilden de ser. Tecken och symboler och bilder av olika slag har stor betydelse för barn, något som de upptäcker i sin omgivning i vardagen. Bilderna förknippas ofta med böckernas innehåll menar Björklund (2008). Litteracitet är inte bara att kunna läsa och skriva rent tekniskt eller att enbart kunna läsa bokstäverna i en bok utan är så mycket mer. Barn kan läsa eller tyda symbolerna som t.ex. att ett vykort kommer från någon som är på semester, en biobiljett kan ge förståelse att det ger inträde till en film och en sång kan förknippas med en upplevelse. Allt detta hjälper barn att förstå den läsande och skrivande världen. Genom att barnet under sin uppväxt tar del av olika situationer och upplevelser, socialiseras de och lägger även grunden för sin litteracitet (Fast, 2001). Björklund (2008) menar att om vi låter barn berätta för varandra om sina erfarenheter utvecklas och socialiseras barn vilket är viktigt för deras litteracitet. Vidare menar Björklund att det är viktigt att se böcker, aktiviteter med böcker och bildläsning som en del av barns språkutveckling där de genom alla dessa former utvecklar sin litteracitet.

I bakgrunden har vi kortfattat lyft Vygotskij och hans teorier om barns språkutveckling och lärande för barn. I det sociokulturella perspektivet har vi velat belysa hur barn socialiseras med varandra och till sist har vi beskrivit lite om hur forskares synsätt delvis har förändrat bilden av språkutveckling och hur barn redan i tidig ålder tar till sig symboler, tecken och bilder i utvecklingen. Det som vi skrivit i bakgrundsdelen kommer genomsyra hela vårt arbete.

Tidigare forskning

Under denna rubrik tar vi upp några forskare och deras studier om barns språkutveckling, högläsning, bokens funktioner, högläsning i alla lägen, estetiska metoder och avslutningsvis förskolans ansvar.

I en studie som gjorts av Strasser & Seplocha (2007) har de sett att bilderboken har en stor betydelse för barn och att den borde finnas med i allas vardag och helst varje dag. Forskningen tar upp att barn som fått en bok läst för sig utvecklat sitt ordförråd mer än de barn som inte fått böcker lästa för sig. Studien visade att barn efter bokläsningen velat arbeta vidare med det tema boken belyste enskilt eller tillsammans med sina kamrater. En barnbok innehåller minst 3 viktiga delar, det som sägs med ord, det som kan läsas utifrån att titta på bilderna och vad som sägs genom att titta på bilderna samtidigt när pedagogen läser. Strasser och Seplocha (2007) tar också upp den 4:e faktorn vilket är den upplevelse barn får ut av när pedagogen läser boken. I studien som gjorts tas det upp att pedagoger kan bjuda in barn att delta i bokläsningsstunden genom att t.ex. sjunga en ramsa och samtidigt slå på knäna så rytmen känns, sjunga en passande sång och genom att göra sina egna variationer av boken).

Även Simonsson (2004) och Björklund (2008) belyser bilderbokens betydelse för barn i interaktion med andra barn. Bilderboken kan användas för olika strategier för vem som ”äger” boken och den kan även markera att barn som sitter med boken vill bjuda in andra barn till bilderboksaktiviteten. Det framkommer även i Simonssons studie att barn på förskolan själva utan pedagogernas delaktighet tar initiativ till lek genom bokaktiviteter. I studien analyseras hur barn själva använder böcker och hur barn dras till vissa favoritböcker och hur boken utnyttjas i kamratgruppen (Simonsson, 2004).

I en studie som gjorts av Caitlin Mc Munn Dooley (2010) har hon studerat barns användning av böcker på förskolan och i hemmet under tre års tid. I sin studie kom hon fram till att barn i olika åldrar använder boken på olika sätt som t.ex. i två till tre års ålder använder de sig av boken som en leksak i leken och som en social interaktion med varandra. Björklund (2008) menar att barn i ännu tidigare ålder kan använda sig av boken som leksak i leken. Hon tar upp ett exempel i sin studie där en pojke 1,5 år använder sig av en bok som telefon vilket tyder på att barn i tidigare ålder än två till tre år kan använda sig av boken som leksak. Mc Munn Dooley (2010) tar upp att barn vid tre- fyra års ålder kan använda sig av boken ”som om de läser boken” genom att titta på bilderna. I åldern tre till fem år börjar de få en förståelse för bokens innehåll och uppbyggnad. De kan börja urskilja ord och dess betydelse och få en fonologisk förståelse (Mc Munn Dooley, 2010).

Språkets utveckling

Redan som foster i mammans mage startar språkutvecklingen när fostret hör mammans röst och språk (Doverborg & Emanuelsson, 2009). Björklund (2008) menar också att spädbarn kan skilja mammans röst från andra människor och de kan kommunicera långt innan de kan tala. Genom att använda sig av kroppsspråket och ljud kan de kommunicera med andra människor. När de är riktigt små kan de skilja på människor och föremål. Om föremålet försvinner riktar sig barnet dit där föremålet senast syntes, om människan försvinner utom synhåll går de på rösten i stället. Genom barnets vilja och förmåga att samspela och kommunicera med andra gör det att omgivningen vill ingå i samspel med barnet.

I allmänhet kommer barns första ord omkring 12-18 månaders ålder. Så småningom utvecklas språket och i takt med det får de ett nytt tankeredskap. Något som Vygotskij talade om var att barnet kan prata innan de kan tänka, som exempel kan de upprepa ordet men förstår inte innebörden av ordet. Detta utvecklas senare i att barnet kan tänka innan de pratar t.ex. att barnet då kan koppla ordet de lärt sig till betydelsen av det (Smidt, 2010). De kan kommunicera, fantisera och föra en inre monolog med sig själva. Ett tecken på att detta utvecklas är att barn börjar leka låtsaslekar. Längre fram i barns utveckling kan de leva sig in i hur andra tänker och känner. Detta är viktigt för att barn ska förstå motiv och känslor i människors handlingar. Barns ordförråd utvecklas också. Barn lär sig nya ord och dess betydelse och kan använda orden i olika sammanhang. Här kommer högläsningens roll in och genom högläsning och samtal med barn utvecklas deras ordförråd. I berättelsen möter barn ord som de inte möter i sin vardagliga dialog och genom att samtala med barn om vad man läser för dem får de större förståelse för ordens betydelse (Doverborg & Emanuelsson, 2009).

Mats Myrberg, professor i specialpedagogik vid Stockholms universitet, menar att redan i förskolan läggs grunden för läs- och skrivinläringen genom en systematisk, målinriktad språkpedagogik. Det handlar inte om att barn ska lära sig läsa och skriva redan i förskolan, men genom att öva på sin fonologiska förmåga dvs. – sin förmåga att tänka på hur ord låter, att känna igen ljud i ord, att lyssna efter ljud som låter lika och olika och så vidare. Genom att arbeta med rim och ramsor, läsa böcker om och om igen för barn får de fonologisk medvetenhet. Vikten av repetition är viktigt för barn. Att nöta in berättelserna, upprepa ramsor och berättelser och läsa samma bok flera gånger hjälper barn. Vidare menar Myrberg att det är lärarnas ansvar att lära ut och att tillgodose alla barns behov för en bra förståelse för läs och skrivutveckling. Pedagoger på förskolorna ska arbeta på ett strukturerat och målinriktat sätt vilket ställer höga krav på pedagogernas kunskaper inom ämnet (www.kodknackarna.se/forskning/ratt-pedagogik-raddar-8-av-10-barn-fran-dyslexi/). Fast (2007) anser att det inte bara är böcker som är av betydelse för barns språkutveckling utan även leksakskataloger, tv-spel och samlarkort mm. Genom dessa referensramar skapar barn eget engagemang för läs och skrivande. Populärkulturen har också en stor bidragande effekt på detta oavsett bakgrund. Pedagoger på förskolorna kanske ibland glömmer bort att allt barn har runtomkring sig har en stor påverkan på lärande och den språkliga utvecklingen. Barn

har egna erfarenheter av skriftspråk när de kommer till förskolan (Fast, 2007). Förskolan bör bygga sin pedagogik på barns egna erfarenheter för att investera i engagemanget hos barns läs- och skrivutveckling. Barn brukar säga att de läser även om de i praktiken inte är läskunniga. De tittar och pekar i böckerna och kommunicerar med varandra. Genom att barn lär sig symboler och deras kommunikativa funktioner gynnar det språkutvecklingen (Skolverket, Forskning för förskolan, 12/11-14). Även Fagerli m.fl. (2001) tar upp vikten av att arbeta med barns språk genom leken. Genom att leka med språket kan barns fantasi uppmuntras med språklekar som leder till skratt och överraskningar, vilket bidrar till att främja barns språkutveckling. Denna glädje kan skapa en positiv stund för barn. I kommunikationsprocessen är alla sinnen delaktiga. Kombinationen av ord och icke verbala uttryck är avgörande för hur barn uppfattar budskapet. Förutom de ord vi använder är det själva sättet det uttrycks på som är betydelsefullt. I kommunikationen med barn bör vuxna tänka på att inte vara ironiska, utan visa att vi menar det vi säger med en snäll och vänlig ton menar Fagerli m.fl. (2001). Språket är avgörande för barns delaktighet i sin vardag och med språkets funktion kan de tolka sina kamrater i interaktionen med andra. Språket är inte bara ett ”språk” utan ett användbart verktyg för barn att förstå sin omgivning (Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011).

Högläsning

Att det är viktigt att läsa böcker för barn är inget nytt som framkommit men något som kanske glömts bort i dagens samhälle både i hemmet och på förskolan. Johnson (2003) tar upp att de vuxnas livsstil speglar av sig på barn. Samhället spelar en stor roll i detta med olika livsstilsmallar och värderingar för föräldrarna. Barnen ska slussas runt från förskola, skola till aktiviteter med mera. När barn sedan får komma hem finns där föräldrar som kanske inte har så mycket ork över för att bara umgås med barnen menar Johnson (2003). Läsa böcker för barn har också blivit mer och mer ersatt av tekniska medel som datorer, lärplattor mm. I ett forskningsprojekt som nyss avslutades i Botkyrka kommun i Stockholm, sågs det att mötet mellan lärplattan och barn inbjuder barn till att samarbeta. Susanne Kjällander som ledde projektet App-knappen 2014, såg utifrån detta projekt att barn har fint samarbete kring plattan, bjuder in varandra att vara med och att de lär sig turtagning utan att de tycks vara medvetna om det. Lärplattan gör det möjligt för barn och pedagoger att utforska tillsammans. Kjällander menar också att plattan lockar till lek och olika estetiska uttryck. Tekniska medel är ett naturligt inslag i vardagen för de flesta förskolebarn och borde därför vara självklar i verksamheten (Appknapp projektet/Skolverket, 2014). I vissa sammanhang är dessa till hjälp i förskola och kanske i hemmet men det är viktigt att inte glömma bort den riktiga boken, skriver Johnson (2003). Vidare menar Johnson att genom en bokläsningsstund med barn tillförs inte bara bokläsningen i sig utan gemenskapen tillsammans med andra som också vill lyssna, något som Ingvar Lundberg professor emeritus i psykologi och skapare av Bornholmsmodellen också belyser. I en högläsningstund kan det ge bra tillfällen att förmedla närhet och visa barn att läsning är viktigt och betydelsefullt. Vidare menar Lundberg att föräldrar har stort ansvar när det gäller högläsning för barn (www.kodknackarna.se/forskning/las-hogt-for-era-barn/). Genom högläsning börjar

barns fantasi flöda och det kan bli väldigt intressanta samtalsämnen, beroende på vilken sorts bok som läses. Genom att läsa en bok handlar det inte bara om att läsa boken från pärm till pärm utan att också ta sig tid att samtala med barnet om boken i bokläsningsstunden. Genom att låta barnet ställa frågor som de kommer på under tiden som de får boken läst för sig, kan den vuxne svara med att ställa utmanande frågor tillbaka. Viktigt är här att den vuxne ser på barns frågor som att barnet inte stör när den vill avbryta läsningen och fråga något, utan se det som någonting positivt som kan gynna deras språkliga utveckling. Det fungerar att läsa samma bok flera gånger efter varandra, det gör att barn känner igen sig och kanske kan få nya bilder av berättelsen menar Lundberg. Körling (2012) menar också att genom att stanna upp i bokläsningsstunden och samtala med barn om bokens innehåll, får barn känna sig delaktiga. Barn får en möjlighet att ställa frågor eller gissa vad som vidare kommer hända i berättelsen. De kan samtala om olika känslor som väcks av berättelsen och samtala med pedagogen om detta i lässtunden. Körling (2012) menar att genom bokläsning lär sig barn bl.a. begrepp och former. Ordförrådets tillväxt ökar och skriftspråket kan bli något spännande.

Genom att låta barn återberätta berättelser erövrar de det viktigaste verktyget barn kan få -språket. Vygotskij betonade att språket är en av grundstenarna och förutsättningarna för litteracitet (Smidt, 2010). Det är också viktigt att låta barn berätta för varandra i gruppen genom att titta på bilderna och när barn gör det leder det till att de utvecklas och socialiseras in i berättarkonsten (Björklund, 2008). Det är något som också Mc Munn Dooley (2010) kommit fram till i sin studie om hur barn använder boken som social interaktion. Fast (2001) menar att i interaktionen med andra barn skapar de sin identitet. Det är därför viktigt för barn att få känna sitt värde som person och att var och en är unik och att de uppskattas för sin personlighet

Bokens funktioner

Genom att sitta tillsammans med barn och samtala om innehållet i boken och titta på bilderna kan barn få en större förståelse för budskapet. Genom detta uppmuntras barn till att diskutera med varandra och framföra sina egna åsikter som efterfrågas i ett demokratiskt samhälle. Boken kan fylla många funktioner och är ett användbart redskap att använda sig av och kan fungera som en länk i samspelet med andra. Boken används ofta i olika situationer för barn. Barn bildar sin egen uppfattning om boken genom att bläddra i den, tittar på bilderna och använder sitt kroppsspråk. Björklund (2008) menar att boken är viktig för de yngre barnen. När barn ska välja bok tar de inte enbart den boken som ligger först utan väljer en passande bok utan hjälp av pedagoger eller andra vuxna. Detta visar att barn tidigt i livet besitter kunskap om litteracitet utan hjälp av oss vuxna (Björklund, 2008). Broström (2009) menar att det är viktigt att introducera böckerna tidigt för barn för att de senare i livet ska få en bild av hur en bok är strukturerad. Genom att presentera böckerna och tala om vem eller vilka som är författare och illustratör kan det leda till att barns nyfikenhet och intresse för böcker väcks.

Högläsning i alla lägen

Genom att ha högläsning för barn i allmänhet och förskolan i synnerhet stimuleras barns fantasi och vidgar deras idéer till lek och språk. Barn övar sig på att göra inre bilder av berättelsen de hör. Om barn får se på bilderna upptäcker de litteraturen. När barn upptäckt litteraturen och får upp ögonen för böcker bidrar det inte bara till att barn får höra en berättelse utan också att deras intresse för bokstäver och ord väcks (Björklund, 2008). Genom att berätta berättelser för barn motiveras de ofta till att läsa själva vilket då kan bidra till gemensam glädje och förståelse för läsandet. Fast (2001) tar upp att studier har visat att barn som läser i tidig ålder nästan alltid har fått berättelser berättade för sig antingen hemma eller på förskola. Barn behöver inte vara ägare till många böcker för att få berättelser berättade för sig. Fantasiberättandet av egna påhittade historier kan vara av lika stor vikt. Alla positiva berättarsituationer barn upplever är värdefulla för deras språkliga och personliga utveckling menar Fast.

Broström (2009) poängterar att läsa böcker eller berätta berättelser för barn borde ge dem en positiv bild till läsutvecklingen på förskolan men han har även en annan åsikt om det hela. Han menar att pedagogerna kanske inte alltid använder sig av återberättandet av litteraturen de läst för barn genom att till exempel låta dem rita, leka eller dramatisera det som de läst om. Anledningen tror Broström, kan bero på att pedagogerna kanske saknar teoretiska kunskaper om läs och skrivkunnighet och hur de kan arbeta med litteraturen för att få den förståelig för barn. Genom att analysera barns teckningar kan det ses ett mönster som visar att barn använder sig av karaktäristiska drag som olika teman, strukturer, imitationer utifrån de hört från berättelserna (Broström, 2009). Holm Hopperstad (2010) menar att genom att läsa böcker eller berätta en berättelse för barn och sedan låta dem rita fritt utifrån berättelsen eller boken, kan detta få barn att utveckla sin litteracitet.

Flera forskare som t.ex. Kress (1997) och Anning (2003) som Björklund (2008) tar upp framhäver vikten av att förskolorna bör uppmuntra barns olika sätt att kombinera det språkliga i det estetiska skapandet som ritande och ljud i relation till text och bild. Lika viktigt som det är att barn får stöd i sitt läsande, lika viktigt är det att se barns ritande och skrivande som något som hänger samman med tecken och skrift. Det i sin tur hänger samman med varandra betonar Björklund (2008). Fast (2001) och Björklund (2008) tar båda upp att yngre barns första bokupplevelse ofta är bilderboken. Även om barn inte kan läsa undersöker barn bokens bilder med förundran och nyfikenhet genom bildspråket. Fast (2001) betonar att bilderna i böckerna lägger en lika viktig grund för läsutvecklingen som den lästa texten.

Estetiska metoder

Det finns många vägar att använda sig av som vuxen för att stötta barn i deras språkutveckling vilket även Vygotskij talade om. Det kan ske skriftligt, muntligt eller genom bilder. Text är inte enbart det som finns i böcker utan även det barn ser på tv, lärplatta, film. Fagerli m.fl. (2001) menar att i förskolan handlar arbetet med text om förmedling och budskap. Den egna påhittade berättelsen har lika stor betydelse som att läsa högt ur en bok. Genom det påhittade berättandet lär sig barn också att främja sin fantasi och sitt språk. Rim och ramsor är ett sätt att använda muntlig träning. Genom att arbeta med rim och ramsor med barn främjas deras språkutveckling. Svensson (2005) ger förslag på olika övningar som stärker språkutvecklingen. Det kan vara olika lekar som berättelse lekar, ljud och pratlekar, språk och skojlekar m.fl. menar Svensson (2005). Böcker har också stor betydelse för barn. En förskola bör ha ett stort utbud av olika pek och bilder-böcker för de yngre barnen samt ett brett sortiment av skönlitteratur och faktaböcker för äldre barn. Traditionellt har inte förskolor arbetat eller prioriterat att arbetat så mycket med siffror eller bokstäver i förskolan genom tiderna. Fagerli m.fl (2001) och Björklund (2008) menar att det är till fördel för barn om förskolorna arbetar aktivt med siffror, symboler och text. Arbetar förskolorna aktivt med det bidrar det till ett underlag för barns läs och skrivinläring skriver Fagerli m.fl. (2001). Genom observationer har det kunnat ses att en del barn använder sig av bokstäver och siffror i sina teckningar när de har fått berättelser berättande för sig. Genom att läsa om den betydelse som ritandet förmedlar kan pedagogerna stödja barn och främja deras läskunnighet (Holm Hopperstad, 2010). Pedagogerna kan arbeta med en berättelse på många olika sätt tillsammans med barn. När barn dramatiserar berättelser är det en process där de upptäcker, utforskar och författar sig själva. Genom att rita och måla sin berättelse kan barn få hjälp med att som Broström (2009) betonar, visualisera en scen något som många barn kan uppleva som en svår uppgift när pedagogerna ber dem rita. I arbetet med att rita och måla med barn är det viktigt att hitta berättelser med starka visuella färger och former (Fast, 2001). I leken kan barnen skapa sina egna berättelser i interaktion med andra vilket bidrar till deras språkliga utveckling. I leken återspeglar också barn sina vardagliga händelser som de varit med om (Fast, 2001). En medveten pedagog kan med många olika metoder främja arbetet med den språkliga utvecklingen. Det är inte enbart genom böcker och högläsning som barn får sin språkliga utveckling utan också genom olika metoder som att rimma, ramsa, måla, dramatisera och sedan genom att samtala i det man gör tillsammans (Fast, 2001).

Sammanfattningsvis kan vi i detta kapitel konstatera att vi fått kunskap om, barns språkutveckling och högläsning. Alla författare och forskare poängterar högläsningens betydelse för barns lärande och språkutveckling. Barn behöver inte kunna läsa för att förstå en bok. Genom interaktion med andra skapar de sin litteracitet. Boken kan användas som en social artefakt tillsammans med andra som t.ex. att en bok kan föreställa en leksakstelefon. Det tas upp att barns medvetenhet av att använda sig av boken som leksak startar tidigare i åldern. Det håller vi med om efter det vi sett från våra erfarenheter från VFU och arbete ute i verksamheten att barn använder sig av böcker i tidig ålder. Flera forskare tar upp vikten av att estetiska ämnen gynnar barns

språkutveckling och lärande. Genom att barn får rita och måla till berättelser de får höra, leka med symboler och siffror stärker det barns språkliga utveckling och lärande. Det framkommer även av författarna att pedagoger saknar redskap för att förhålla sig till barns språkutveckling och lärande. Det är inte alltid det behöver vara så på förskolorna men är något som vi sett under våra VFU-perioder. Alla författare och forskare tar också upp vikten av hur viktigt det är att vuxna finns där och stöttar och vägleder barn i deras språkliga utveckling. Pedagogerna arbetar med böcker i förskolan och läser böcker högt för barn, inte bara i vilostunder utan när som helst under dagen barn vistas på förskolan.

Förskolans ansvar

Förskolan har en läroplan med mål och riktlinjer med vad som ska strävas mot i verksamheten. Om pedagoger använder sig av högläsning på förskolan nås ett flertal av dessa mål. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och att se till att ta vara på deras intresse och nyfikenhet för den skriftspråkliga världen (Skolverket, 2010). Men hur ser verkligheten ut egentligen ute på förskolorna? Förskolan ska ansvara för att barn på förskolan får ta del av bokläsning när de är aktiva och inte bara under passiva förhållanden som läsvila och utfyllnad av tid mellan aktiviteter, vilket betyder att barn då inte får ut det som är viktigt ur läsningssituationen (Skolverket, 2013). Med dagens stora barngrupper kan det kanske vara en svår uppgift för pedagogerna att hinna med att läsa böcker i den betydelse det faktiskt har för barns språkutveckling. Pedagogerna bör välja böcker med ämnen som barn för tillfället är intresserade av för att de ska få ut så mycket som möjligt av boken. Annars kan det leda till att de tappar fokus på det som sägs om de inte känner sig involverade i läsningen. Förskollärarna ska ansvara för att barnen utvecklar en god språkutveckling. I läroplanen (Skolverket, 2010) står det att förskolläraren bland annat ska se till att barn upplever det roligt och meningsfullt att lära sig nya saker på förskolan. Pedagogerna har i uppdrag att ge barn nya utmaningar som stimulerar deras lust till lärande. Barn stimuleras och utvecklas i sitt språk och kommunikation med varandra på förskolan (Skolverket, 2010).

Sammanfattningsvis visas att det är de verksamma pedagogernas ansvar att styrdokumentet uppnås under barns visstelse på förskolan. Barn lär sig att kommunicera med andra om man diskuterar bokens innehåll med dem. De lär sig också olika begrepp, att argumentera och samarbeta med varandra något som flera forskare och författare tar upp. Här är det viktigt att pedagogerna låter barn använda böckerna i olika situationer, läsa högt och samtala med barn i bokstunden.

Denna litteraturgenomgång är byggd på ett urval av forskning inom ämnet barns språkutveckling och högläsning. Efter denna litteraturgenomgång kommer syftet för vår studie att presenteras och vidare med metod och resultat för studien.

Syfte

I denna studie är syftet att undersöka hur några pedagoger arbetar med högläsning i förskolan och att försöka förstå vilken betydelse den kan ha för barns lärande och språkliga utveckling.

Frågor

Gynnar högläsning barns språkutveckling på förskolan?

Om den gör det på vilket sätt sker det i så fall?

Hur kan pedagogerna arbeta med barns språkutveckling på förskolan?

Val av metod

I metodavsnittet kommer vi att presentera hur vi gått tillväga för att genomföra vår studie. Vi kommer först att ta upp hur arbetsfördelningen gått till och sedan vad vi använt oss av för metod och hur vi valde ut förskolorna till vår studie. Vidare tar vi upp tillvägagångssättet, bearbetning av materialet och trovärdighet av resultatet vi fått fram.

Arbetsfördelning

Då vi bor utspridda i Sverige har vi enskilt och tillsammans via Skype sökt artiklar i Högskolans databassök ERIC. Den litteratur som vi använt oss av till studien är kurslitteratur vi haft tidigare i utbildningen och litteratur från våra lokala bibliotek. Nyckelord som vi använt oss av när vi sökt artiklar på internet var: högläsning på förskolan, barns språkutveckling, bokens betydelse och läsa för yngre barn. Vi började med att söka egna artiklar som vi läste var och en för sig. Sedan delade vi med oss av artiklar och litteratur till varandra eftersom man kan få olika uppfattningar om samma text. Därefter valde vi gemensamt ut viktiga delar i texten till vårt arbete. Vi valde att en av oss skriver i dokumentet men vi har också skrivit var och en för sig och lagt till i dokumentet. Efter varje träff via Skype har vi skickat dokumentet till varandra för genomläsning av det vi kommit fram till. Det har vi gjort för att kunna bli överens om hur det insamlade materialet skulle bearbetas vidare i studien.

Intervju

Via ett Skypemöte på datorn har vi diskuterat fram gemensamma intervjufrågor (se bilaga 2) utifrån vårt syfte. Vi kom fram till åtta intervjufrågor som bl.a. handlar om pedagogernas syn på barns språkutveckling, högläsning och hur de använder sig av böcker på förskolan. Vi har besökt några förskolor och gjort intervjuer med pedagoger för att få ta del av deras erfarenheter och syn på böcker och högläsning. Efter intervjuerna har vi först gjort en enskild och sedan en gemensam sammanställning av det vi kommit fram till i vår studie.

I de intervjuer vi gjort har vi intervjuat både förskollärare och barnskötare som är verksamma inom det område vi valt att utföra studien i och tagit del av deras perspektiv. Vi har använt oss av intervju som metod och vi som intervjuare är pålästa inom det forskningsämne denna studie utgår från. Vi har ställt samma frågor till alla deltagande pedagoger, och har gjorts för att vi lättare ska kunna ställa följdfrågor för att få tydligare svar vilket Stukát (2011) också belyser. I samspelet med den vi intervjuat kunde vi ta del av varandras kunskaper och omformulera frågorna vartefter intervjun fortlöpte. Vi försökte att inte ställa ja- och nejfrågor för att få ut så mycket som möjligt av intervjuerna.

Här nedan kommer en tablå med en sammanställning där vi visar hur varje delstudie har utförts.

Totalt har vi intervjuat 10 olika pedagoger.

<p>Delstudie 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intervju med 4 pedagoger på tre olika förskolor • 3 förskollärare och 1 barnskötare • 1 privat och 2 kommunala förskolor • använde papper och penna under intervjuen • intervjuernas längd varade ca 60 minuter • Förskolorna benämns som Solrosen där det är 2 avdelningar där barn i åldern 1-3 och 3-5 år vistas, Tulpanen där barn i åldern 1-2 år vistas och Nejlukan där barn i ålder 4-5 år vistas <p style="text-align: right;">Genomförd av Jessica Ulmstedt</p>
<p>Delstudie 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intervju med 3 pedagoger på tre olika förskolor • 3 förskollärare • 2 privata och 1 kommunal förskola • använde papper och penna under intervjuen • intervjuernas längd varade mellan 45-90 minuter • Förskolorna benämns som Lokatten och Älgen där barn i åldrarna 1-5 år vistas och Björnen där barn i åldrarna 3-4 år vistas <p style="text-align: right;">Genomförd av Elin Larsson</p>
<p>Delstudie 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intervju med 3 pedagoger på tre olika förskolor • 2 förskollärare och 1 barnskötare • 3 kommunala förskolor • använde papper och penna under intervjuen • intervjuernas längd varade mellan 30-60 minuter • Förskolorna benämns som Myran där barn i ålder 1-3, Nyckelpigan och Humlan barn i ålder 3-5år vistas <p style="text-align: right;">Genomförd av Linda Bergström</p>

Val av förskolor

Vi har valt tre olika förskolor i den kommun vi bor i. Dessa förskolor valde vi för att de var några vi kände till eller hört talas om. En av förskolorna är en Montessoriförskola och valdes då en av oss har koppling dit. De intervjuade pedagogerna kommer att representera de aktuella förskolorna i studien, vilket vi även informerade dem om. Det är både kommunala och privata förskolor som deltar. I urvalet har vi personligen besökt förskolorna och frågat om någon skulle vilja delta i vår studie. Vi lämnade ut brev som pedagogerna fick läsa igenom och vid ett senare tillfälle bestämma sig för om de ville delta eller inte (se bilaga 1). De tillfrågade pedagogerna tackade alla ja till att vara med i studien.

Tillvägagångsätt

Vi har lämnat ut brev till förskolorna där pedagogerna själva har fått bestämma om de vill delta i vår studie. När pedagogerna hade bestämt sig för att delta bestämde vi var och en enskilt med respektive förskola tid och plats för intervjuerna. I brevet vi lämnade ut informerade vi förskolan om vårt syfte med studien och vilket ämne vi siktar in oss på. Kontaktuppgifter om oss tre lämnades ut och även till vår handledare så att förskolan kunde kontakta oss vid några oklarheter. Intervjuerna tog plats på förskolorna i enskilda rum, det för att försöka undgå att bli störda under tiden. För att få ögonkontakt blev valet att sitta mittemot den som intervjuades för att kunna visa intresse genom kroppspråket. Kvale och Brinkmann (2009) poängterar att det aktiva lyssnandet är viktigt under en intervju. Under våra intervjuer har vi använt oss av enbart papper och penna det för att det var mest naturligt både för oss själva och för de intervjuade pedagogerna. Detta för att vi anser att vi litar på vårt minne och skrivit ner de viktigaste aspekterna av intervjuerna under tiden och efteråt medan minnet kvarstår. Vi meddelade pedagogerna på förskolan via ett informationsbrev om vårt syfte med denna studie. De kommer att vara anonyma så att inte deras identitet ska kunna identifieras. Deltagarna i denna studie har frivilligt deltagit. Pedagogerna kunde när som helst avbryta sin medverkan. Allt insamlat material kommer att arkiveras på Högskolan i Gävle under ett år för att sedan bli obrukbart och förstöras (www.codex.vr.se).

Bearbetning av material

Var och en började att göra en egen analys och sammanställning av intervjuerna för att kunna urskilja något mönster i svaren. I analysen har vi utgått från syfte och de frågeställningar vi har. Därefter valde vi att kategorisera svaren från intervjuerna för att få en bredare överblick över vad pedagogerna anser om barns språkliga utveckling och lärande och högläsningens betydelse i förskolan. Sedan har vi läst varandras sammanställningar av intervjuerna för att se om vi har funnit något gemensamt tema i texten. Efter det har vi kommit överens om att välja ut och benämna några gemensamma kategorier som vi använt som rubriker när vi sammanställt våra resultat tillsammans. När vi sammanställt våra enskilda resultat av intervjuerna kom vi överens om en tid där vi samtalade via Skype och mailade över våra resultat till varandra och förde diskussioner om intervjuernas resultat. Det som verkade vara relevant för vår studie sammanställde vi under de kategorier vi kommit fram till. I resultattexten kommer vi knyta an till de teorier som är av betydelse för barns lärande, språkliga utveckling och högläsning. I bearbetningen av detta material har både pedagoger och förskolor varit anonyma då inga riktiga namn har använts, utan vi har använt oss av fingerade namn. Vårt insamlade material får endast användas till denna studie och det har informerats om i informationsbrevet till pedagogerna (www.codex.vr.se).

Trovärdighet

I en studie som denna ställs frågan om generaliseringsbarhet dvs. det material som vi fått fram gäller inte förskolor i allmänhet utan bara de förskolor vi har valt att studera. Vår trovärdighet i studien ligger i att vi har tagit del av pedagogernas perspektiv inom ämnet högläsning, barns språkutveckling och lärande.. Vi har arbetat metodiskt, ställt samma frågor för att få svar som vi kunnat jämföra mot varandras. Utifrån svaren vi fått fram har vi kunnat dra egna slutsatser och jämfört det med forskning och litteratur som är relevant för ämnet. Resultatet av vår studie innefattar bara dessa pedagogers svar vi intervjuat. Det är viktigt enligt Stukat (2011) att resonera om frågor som rör generalisering om resultatet gäller endast den grupp pedagoger vi intervjuat eller om det kan generaliseras över alla verksamma förskolor.

Resultatredovisning av delstudierna ett, två och tre

Här nedan kommer en tablå med punkter utifrån våra delstudier som vi anser belyser svaren på ett övergripande sätt. Detta för att bidra med en tydligare överblick om vad varje delstudie innehåller. Därefter följer alla tre delstudierna.

Delstudie 1	<p>Intervjuer med 4 pedagoger som representerar 3 olika förskolor i delstudie 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedagogerna på alla förskolorna berättar att de arbetar med språkutveckling genom olika inriktningar som t.ex. sagotema • Två pedagoger berättar om deras Montessoripedagogik med barn i åldrar 1-3 och 3-6 • Viktigt med pedagogernas förhållningssätt och språkval när de samtalar med barn och vuxna • Ingen av förskolorna besökte biblioteket med barnen men hade ett samarbete med dem så de fick boklådor utkörda till förskolorna • Bokläsningsstunderna på förskolorna varierade • En förskola har en boklåda ute på gården där barnen kan ta del av böcker även vid utevistelse
Delstudie 2	<p>Intervjuer med 3 pedagoger som representerar förskolorna i delstudie 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alla pedagoger belyste att de arbetar mer eller mindre med boken och högläsning • På förskolan läggs grunden för barns fortsatta utveckling, vilket gör att pedagogerna har ett ansvar att se till att de blir lustfyllt att lära • På förskolan arbetar de med rim och ramsor som gynnar barns språkliga utveckling • Böcker används både i aktiva och passiva situationer • En av de intervjuade förskolorna använde sig av arbetsverktyget TRAS för att se vad de behövde arbeta med i gruppen för att få ut så mycket so möjligt av den språkliga utvecklingen • Biblioteket tillhandahåller mycket bra material då ekonomin ibland inte finns till egna inköp av litteratur och variationen av böcker blir större
Delstudie 3	<p>Intervjuer med 3 pedagoger som representerar förskolorna i delstudie 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedagogerna belyste att de arbetade med språkutveckling på olika sätt • Viktigt som pedagog att arbeta aktivt och medvetet i och runt språkutvecklingen • Tar upp reciproca boksamtal och Bornholmsmodellen • 2 pedagoger visste inte vad ett tidigt språkarbete i förskolan hade för betydelse senare upp i skolan • Framhöll biblioteket som en viktig verksamhet för deras förskola och att samarbetet med biblioteket var bra • Hur en bokläsningsstund på förskolan ser ut kan variera från dag till dag och gång till gång beroende på vad syftet är för stunden • En förskola har böcker vid skötbord och i hallen så barnen kan ta del av böckerna vid ”väntan”

Delstudie ett

Jag har intervjuat fyra pedagoger på tre olika förskolor. Dessa benämns Solrosen, Tulpanen och Nejlikan för att lättare kunna urskilja svaren från pedagogerna. Solrosen är en montessoriförskola med två avdelningar med barn ett till tre år och tre till fem år. Tulpanen och Nejlikan är båda kommunala förskolor. På Tulpanen vistas barn i ålder ett till två och på Nejlikan vistas barn i ålder fyra till fem år. Jag har sammanställt de svar jag fått av pedagogerna under områdena språkutveckling, bokinköp på förskolan, besök på bibliotek, läsa böckerna innan man introducerar dem för barnen och hur en högläsningstund går till.

Språkutveckling

Det finns många olika inriktningar hur pedagoger arbetar med barns språkutveckling. På Solrosen arbetar pedagogerna med språkutvecklingen enligt Montessoripedagogiken - det talande språket -det skrivna språket -det lästa språket. Pedagogerna observerar och presenterar material på den nivå barnen befinner sig enligt Montessoripedagogiken. Här har de föräldrautbildningar för föräldrarna för att ge dem information om hur viktigt det är med barnens utveckling redan från födseln. Det är viktigt att samtala och föra en dialog med barnen tidigt. Inte bara att svara ja på deras tilltal. Båda pedagogerna använder sig av rim och ramsor, sång och sånglekar, klassisk musik, dans, rytmlekar, ljudlekar, ljudsagor.

På Solrosen, avdelningen med de yngre barnen, använder de sig mycket av sång och ramsor för att barnen ska lära sig språkrätm, språkkänsla samt öka ordförrådet. Viktigt är också betydelsen av rörelse för barnens motoriska träning som är grunden till språkutvecklingen anser pedagogen. Detta arbetar pedagogerna med barnen i den äldre gruppen på Solrosen också.

Pedagogen på Solrosen berättar att det är viktigt att även ha ålder tre till sex år tillsammans eftersom språkutvecklingen även kommer ifrån kompisarna som de leker och har aktiviteter tillsammans med i blandade åldrar. Detta för att de lär sig då att titta på sina äldre kamrater när de läser eller skriver och det blir ”jag vill också” effekten. På Solrosen arbetar de med ljudlekar som t.ex. kan gå till så att pedagogen lägger tre saker på en matta som låter ungefär lika. Pedagogen frågar en liten grupp barn ”jag ser något på mattan som börjar på bokstaven S, kan du gissa vad jag ser? Vidare fortsätter pedagogen med ljudet som kommer sist i varje sak och till slut tar pedagogen upp ljudet i mitten. Denna lek hjälper barnen att höra ljuden som bygger alla ord. När barnet kan flera ljud för bokstäverna kan barnet börja skriva ord med det rörliga alfabetet (bokstäver som står löst en och en som barnen kan ta del av) och så småningom kan de skriva ljudstridiga ord och till slut läsa. De arbetar med sandpappersbokstäver och ljudar dem. Det är lättare för barn i förskoleåldern att lära sig genom att känna på saker, eftersom barnen har ett taktilt minne som avtar vid ca sex till sju års ålder berättar pedagogen på Solrosen. Detta får barnen genom att använda sig av sandpappersbokstäver som är upphöjda bokstäver som barn kan känna på för att uppleva det taktila. Allt språk de använder sig av med barnen och när de talar till

varandra som vuxna ska vara riktiga ord, inte slanguttryck. Det får gärna vara många olika ord som bygger upp barns ordförråd. Viktigt är också att benämna det barn säger eller gör och bekräfta det. Språket ska genomsyra hela miljön med stor glädje säger båda pedagogerna på Solrosen.

På Tulpanen var det för tillfället då intervjuen skedde många inskolningar av barn i åldern ett till två år och förskolan är nystartad sedan augusti 2014. Pedagoger anser att de får in det språkliga såväl i de vardagliga händelserna på förskolan som vid på- och avklädning med barn, vid måltider osv. Pedagoger betonar att det är viktigt att bekräfta barn i deras kommunikation med vuxna. Pedagoger ska ha ett bra språkval och vara förebilder för barn i kommunikationen med dem. I samlingarna med barn använder de sig utav språkpåsar. En tygpåse med material som kan associeras till en saga t.ex. sagan om den lilla gumman. De använder sig av flanosagor som de berättar för barnen vilket kan bidra till att de blir nyfikna och vill titta och lyssna. De har också använt några figurer som kallas Babblarna, som är ett material som kan vara till hjälp vid språkutvecklingen. Det finns också tillhörande material och böcker till Babblarna som pedagogerna kan använda. Specialpedagogen på förskolan har inrett ett eget bibliotek där barn och pedagoger finner böcker som är ålderanpassade. I biblioteket kan man finna temaböcker, kapitelböcker, faktaböcker, sångböcker osv. Även pedagogiskt material finns för pedagogerna att ta del av. Pedagoger på Tulpanen berättar att det finns en låda på golvet som barnen själva kan gå och hämta en bok ifrån och titta i om de vill det. De har även en boklåda som är för utomhusläsning om något eller några barn vill sitta ute och läsa.

På Nejlikan, avdelning för de äldre barnen fyra till fem år, berättar pedagoger att de arbetar med sagotema. Det är ett projekt hela förskolan med sex avdelningar arbetat med i 4 år och de läser en saga per år. Det har varit bilderböcker som från början inspirerat pedagoger och barn till sagoteman. Böcker som de använt sig av är Barbagappa, Spöket Laban, Muminrollet, Pettson & Findus. Barnen och pedagogerna spelar teater, gör egen rekvisita, spelar in film och gör allt från grunden. När de arbetat med sagoteman har pedagogerna läst en bok som heter *Lärande i sagans värld* (2009). Pedagoger på Nejlikan berättar också att de är med i ett projekt kommunen startat som heter Bokugglan. Det är ett samarbete mellan förskolans specialpedagog i tal/språk och kommunikation och biblioteket. Detta för att få föräldrar att läsa mer för sina barn. Syftet är då att föräldrar kan låna böckerna från förskolans "bibliotek" där det finns genomtänka böcker för barn. Detta för att göra det lättare för föräldrar att låna böcker eftersom att det kan vara tidsbrist hos många föräldrar att hinna åka till biblioteket säger pedagoger.

Bokinköp på förskolorna

På Tulpanen och Nejlikan är det ekonomin som spelar roll vid inköp av böcker och på Tulpanen är det specialpedagogen som sköter dessa inköp. Solrosen köper in böcker vid behov och om det behöver kompletteras. Solrosens yngsta avdelning köper inga böcker eftersom de får böcker skänkta till sig.

Besök på bibliotek

Ingen av de intervjuade pedagogerna besöker biblioteket för att låna böcker med barn. Anledningen till det är att avståndet är för långt att ta sig dit med barnen. Alla tre förskolor har samarbete med kommunens bibliotek där biblioteket plockar ihop åldersanpassade böcker i boklådor och åker ut med dessa till förskolorna.

Läsa böckerna innan man introducerar dem för barnen

På Solrosen och Tulpanen läser pedagogerna alltid igenom böckerna innan de introduceras till barnen och plockar undan de böcker som inte verkar passa barngruppen. På Nejlikan hinner inte alltid pedagogerna med att läsa böckerna innan de introduceras men att de tittar på boken i helhet. Pedagogerna menar att om de inte hunnit läsa boken innan de läser den för barnen, väljer de att ersätta texten i boken med något eget om det inte skulle passa in i situationen.

Hur en högläsningstund går till

På Solrosen, avdelningen för de äldre, läser de varje dag för två barn i taget så det blir intimt och utan avbrott. Ibland läser de för en större barngrupp. Barnen "läser" ofta för varandra. Pedagogerna berättar att de begränsar antalet böcker till några få som ligger synligt var för sig på hyllan och byter veckovis eller oftare om det behövs. Pedagogerna berättar att högläsningstunden inte alltid blir så lång eftersom barnen inte är så gamla än. Men de läser böcker som är korta och enkla med mycket bilder. Pedagogerna och barnen sitter på golvet så att alla kan se bilderna och de samtalar med barnen om bilderna de ser i boken. Ibland väljer pedagogerna bok men lika ofta kommer något barn med sin favoritbok och vill ha den läst för sig. Ibland kan det även komma äldre elever från högstadiet till avdelningen som läser för barnen. Det är för att elever på högstadiet ska få träna på sin egen högläsning.

På Tulpanen berättar pedagogerna att en sagostund blir spontan om ett eller flera barn vill läsa bok annars kan det vara under samlingen då de tittar tillsammans i en bok och samtalar om bilderna. Det är viktigt att tänka på sitt tonläge i en bokläsningstund för barnen och att titta upp ibland, inte bara läsa rakt upp och ner ur boken utan avbrott berättar pedagogerna.

På Nejlikan berättar pedagogerna att hen väljer tre passande böcker till sagostunden. Sen får barnen rösta på vilken bok de vill höra. På denna förskola brukar de ha en vila innan maten. Alla barnen sitter eller ligger på golvet med en egen kudde. Pedagogerna sitter med på golvet och samtalar med barnen om boken. När pedagogerna läst en stund samtalar de om vad de läst och på slutet återberättar barnen vad de kom ihåg ifrån

boken. Under tiden pedagogen läser boken har hen valt att inte visa bilderna utan de tittar tillsammans efter att de läst klart. Detta för att barnen ska få egna inre bilder av vad boken handlar om och få använda sin egen fantasi eller bilda sig en egen uppfattning om boken.

Reflektion över resultatredovisningen

Utifrån intervjuerna med pedagogerna i delstudie ett kan det tydligt ses att pedagogerna arbetar med språkutvecklingen. På Solrosen arbetar pedagogerna med språkutvecklingen enligt Montessoris pedagogik. Den pedagogiken anser jag genomsyrar det mesta som framkommit om språkutvecklingen i studien. Pedagogen nämner att det är viktigt att ha barn i åldern tre till sex år tillsammans eftersom språkutvecklingen sker tillsammans med kompisarna. Barn lär sig av att titta på de äldre barnen när de läser eller skriver. Pedagogerna på Solrosen nämner också att under samtal med barn använder de riktiga ord inte slanguttryck. Genom att nämna många ord byggs barns ordförråd upp. Att gärna bekräfta det barnen säger eller gör, är något som även pedagogen på Tulpanen nämner.

När vi samtalar om frågan hur de arbetar med språkutvecklingen på Tulpanen låter pedagogen lite svävande först men sedan svarar pedagogen att de får in det språkliga i deras vardagliga händelser på förskolan som t.ex. vid av- och påklädning eller vid måltiderna. Här menar också pedagogen att de anser det vara viktigt att bekräfta barnet i kommunikationen med den vuxne, att pedagogerna bör ha ett bra språkval och vara förebilder för barnen. I arbetet med språkutvecklingen berättar pedagogen att de också arbetar med språket genom sagopåsar och flanosagor i samlingarna. Analysen visar också att på Tulpanen har de en boklåda ute som barnen kan välja bok utifrån, men inte hur och om den användes av barnen. Pedagogen på Nejlikan berättar att de arbetar med sagotema tillsammans med barnen och det har de arbetat med i fyra år. Arbete med sagor har betydelse för barns språkutveckling genom att man kan arbeta med bilderböcker tillsammans med olika estetiska ämnen.

När det gäller högläsningstunderna nämnde alla pedagogerna på Solrosen, Tulpanen och Nejlikan att de sitter på golvet tillsammans med barnen när de läser böckerna. Pedagogerna på Solrosen och Tulpanen nämner att de samtalar om bilderna i boken under tiden de läser i motsats till, pedagogen på Nejlikan som inte ville visa bilderna förrän efteråt för att barnen skulle få bilda sin egen uppfattning om bilderna. Frågan är vad syftet med att inte visa barnen bilderna var enligt pedagogen, vilket inte framgick i intervjuen.

Delstudie två

Analys av intervjuer

Här nedan kommer en sammanfattning av 3 intervjuer som gjorts på förskolor. I intervjuerna ingår två pedagoger i personalkooperativa förskolor där barn i åldern ett till fem år vistas och benämner dessa som Lokatten och Älgen. En pedagog på en kommunal förskola med åldern tre till fyra som jag benämner Björnen. Jag har valt att sammanställa pedagogernas svar under fyra rubriker, språkutveckling på förskolan, hur man väljer böcker till förskolan, inköp av böcker till förskolan och högläsningstund på förskolan.

Språkutveckling på förskolan

Alla tre pedagoger som intervjuades anser att barns språk utvecklades hela tiden på förskolan genom samtal med barn. De arbetade med rim och ramsor, sång, musik, berättade sagor och läste böcker för barnen och gav alla en chans att prata när de t.ex. ställde frågor mm. Alla tre förskolorna arbetar med högläsning mer eller mindre anser pedagogerna. Älgen använde sig nästan enbart av boken vid vilan efter lunchen. På Lokatten och Björnen använde de sig av högläsning då och då när det passade in i verksamheten. På Björnen använde de sig av TRAS¹ som är ett arbetsätt för att se var barnen är i sin språkliga utveckling. Förskolan använde sig inte av TRAS för att bedöma det enskilda barnet utan för att se vad pedagogerna behövde arbeta med i barngruppen. Detta för att alla barn ska kunna utveckla de språkliga delarna som ingår i TRAS. På Lokatten belyste pedagogerna att barnen vistas mer och mer på förskolan än de gjorde förr och eftersom de är på förskolan så mycket av sin vakna tid är det där de lägger grunden för sitt språk.

Alla tre pedagogerna belyste på ett eller annat sätt att det är viktigt att de som arbetar på förskolan är medvetna om att det är där barn utvecklas och lägger grunden för den fortsatta utvecklingen senare i livet. Pedagogen på Älgen belyste att det är på förskolan grunden och intresset för att lära sig saker finns, barn är nyfikna och tar man inte reda på det intresset från början avtar det. De intervjuade pedagogerna svarade att läsa böcker och berätta berättelser för barn ger dem inte bara en lugn stund utan grunden till att förstå ord. Pedagogerna menar att prata med barn om det som de fått ta del av i en bok ger dem en bra start i deras språkliga utveckling, dels för att de får lära sig att lyssna på andra och att andra lyssnar på dem. Björnen har ett samarbete med biblioteket där de tillhandahåller bokpåsar som föräldrarna får låna hem och tillsammans läsa med sina barn. Pedagogen berättar att de på Björnen har märkt att i dagens samhälle har inte alla föräldrar tid att gå till biblioteket med sina barn men med bokkassar får de ta del av olika böcker vilket uppskattas av föräldrarna.

---

¹ TRAS: Tidig registrering av språkutveckling

På alla de aktuella förskolorna hade de alfabetstavlor och siffror uppsatta intill ritbordet så att barnen där kunde titta och inspireras av dem. På förskolan Björnen vistades barn i åldrarna 3-4 år. Pedagogerna berättade att barnen där var intresserade av bokstäver och siffror. När de gick över till den äldre avdelningen så kunde nästan alla skriva sitt och även några kamraters namn utan att pedagoger tränat barnen. Pedagogerna där tror att det kan bero på att de har mycket ord och en alfabetstavla i anslutning till där barnen sitter och ritar.

Inköp av böcker till förskolan

Lokatten köper in böcker till förskolan vid behov och använder sig av att köpa begagnade böcker på loppisar och när de har utförsäljning på biblioteket av gamla böcker. Älgen köper in böcker vid behov om de t.ex. behöver en bok till ett speciellt tema eller arbete på förskolan. Björnen köper sällan in böcker eftersom det inte finns pengar i kommunen till inköp av böcker då det finns ett bibliotek att använda sig aktivt av.

Hur väljer man böcker till förskolan?

På Älgen och Björnen berättar pedagogerna att de hade långt till det kommunala biblioteket men använde sig av den bokbuss som finns i kommunen som kom till området var tredje vecka. De besökte bokbussen tillsammans med barnen som fick välja böcker själva som skulle lånas till förskolan. Pedagogerna valde även de ut böcker som de trodde passade gruppen för tillfället. Böckerna placerades så att barnen hade tillgång till dem på förskolan. På biblioteket i kommunen anordnar de bokläsningsstunder några gånger per termin då alla kommunens förskolor är inbjudna. Alla de tre förskolorna försökte någon gång ta sig till biblioteket med några barn i taget. Björnen hade så långt att ta sig till biblioteket att buss eller bil måste användas vilket gjorde att det krävdes extra planering med skjutsar när de skulle till biblioteket. Alla tre pedagogerna svarade att tidsbristen gör så att de tyvärr inte hinner läsa igenom alla böckerna på förskolan innan de introducerar dem för barn även fast de skulle vilja. De har också någon gång varit med om att det som står i böckerna inte passat sig att läsa för barnen. Pedagogerna på alla tre förskolor berättar att de alla har fått improvisera vid en bokläsningsstund vilket inte alltid varit det lättaste. Pedagogerna på Lokatten berättade att när hon improviserade texten i en berättelse påpekade ett barn att hon läste ”fel” vilket gav henne en negativ upplevelse av att improvisera.

Lokatten använder sig av olika känslkort som de ibland använder när de läser böcker för barn. Barn får efter att de fått boken läst för sig berätta hur det kändes om de var glada eller ledsna efteråt. De använder sig av dessa för att barnen ska få en uppfattning om känslor och för att få ta del av hur andra kände sig i samma situation och att det inte behöver vara likadant. Pedagogerna på Lokatten och Björnen berättar också att de använder sig av böckerna i olika teman. Efter läsningen kan barnen få olika uppdrag som att t.ex. måla, bygga med lera eller rita något av händelsen i boken Högläsning på förskolan

På alla de intervjuade förskolorna har de böcker framme så att barnen kan gå och hämta och bläddra i när de känner för det. På Lokatten berättar pedagogen att de oftast börjar dagen med att läsa böcker för dem som kommer tidigt på morgonen. Det för att få en lugn stund innan alla barn har kommit och för att de kanske inte är så sugna på att leka nyvakna men de barn som ville fick leka. Genom att de började dagen med en lugn stund fick barnen tid att tänka ut vad de ville göra innan de gick vidare till nästa aktivitet berättade pedagogen på förskolan Lokatten. Hen belyste att genom detta blev barn inte inkastad till en aktivitet som redan var i full gång utan kunde sätta sig och ta det lugnt en stund. Älgen använde sig enbart av läsvila. Om något barn under dagen ville läsa och tid fanns läste pedagogen för barnet men det var inte alltid att det passade. Endast förskolan Lokatten hade ett eget rum med en soffa för sagoläsning och böcker medan Älgen hade en soffa i ett passagerum och Björnen hade fått välja bort sago soffan av platsbrist. Alla förskolor använde sig av läsvila efter lunchen för att barnen skulle få en lugn stund, medan Lokatten och Björnen även använde sig av läsning vilken tid som helst på dagen.

Reflektion över resultatredovisningen

Analysen visar att alla pedagoger ansåg att de arbetade aktivt med barns språkliga utveckling och att de använde sig av böcker och högläsning i sin dagliga verksamhet. Endast pedagogen på Björnen berättade att de använde sig av verktyget TRAS för att se vad de behövde arbeta med i gruppen för att ge alla barn möjlighet till en god språkutveckling. Genom TRAS såg pedagogerna vad barn kunde eller behöver träna mer på. Pedagogerna på Lokatten och Björnen använde sig av boken och högläsning i aktiva situationer där barn fick vara delaktiga i innehållet, medan Älgen endast använde läsvila när barn var passiva och enbart lyssnade till det som läses upp för dem. Inköpen av böcker till förskolan skiljde sig mellan förskolorna och utifrån analysen kan det ses att de två privata förskolorna köper in böcker vid behov. Björnen har samma budget som alla kommunala förskolor är inköp av böcker inget som prioriteras eftersom bibliotek och bokbuss finns tillgängliga.

Biblioteket i kommunen tillhandahåller mycket bra material till förskolorna som de kan ta del. Förskolan Björnen är den som använder sig mest aktivt av detta material genom att tillhandahålla bokpåsar till familjerna. Alla de tre intervjuade pedagogerna ansåg att tidsbristen gjorde att de inte hann läsa igenom alla böcker som de introducerade för barnen. Pedagogerna ansåg att det var synd att de inte hade tid att läsa böckerna innan eftersom de hade varit med om att vissa barn fått läsa böcker som inte var passande för stunden. Det menar jag verkar konstigt att inte den tiden skulle finnas för att bläddra igenom boken innan barn får ta del av böckerna. Pedagogen på Lokatten förklarade att de ibland använde sig av känslkort vid högläsningen då barnen med kort fick visa hur det kändes efter att ha fått boken läst för sig. Lokatten använde sig av boken varje morgon för de barn som kom tidigt för att ge dem en lugn start på dagen. Jag menar också det är viktigt att barn erbjuds en lugn stund på morgonen när de kommer till förskolan. Pedagogen på Lokatten berättade att de har ett eget rum för högläsningen medan pedagogen på Björnen berättade att de fått välja bort sin sago soffa p.g.a.

platsbrist. Detta är något jag funderat över varför det inte skulle kunna finnas plats för en soffa där barn kan få mysa med en bok.

Alla tre intervjuade pedagogerna verkade medvetna om hur de arbetade aktivt med barns språkliga utveckling och att det var deras uppgift att se till att grunden lades när de vistades på förskolan. Även fast förskolan Älgen enbart använde sig av läsvila använde de sig av andra språkaktiviteter under dagarna som t.ex. rim och ramsor, lekar och att pedagogerna samtalade med barnen under dagen vilket är en viktig detalj för barns språkutveckling.

Delstudie tre

Analys av intervjuerna

Förskolorna i denna delstudie kommer att benämnas Myran, Nyckelpigan och Humla för att läsaren ska få en lättare överblick. Alla dessa förskolor är kommunala förskolor med varierade åldrar på barngrupperna. Myran arbetar med åldrarna ett till tre. Nyckelpigan och Humlan arbetar båda med åldrarna tre till fem. Utifrån mina intervjufrågor har jag tagit ut rubriker i min sammanställning som jag benämner; hur man arbetar med språkutveckling, hur man väljer böcker och högläsning som kommer att redovisas nedan.

Hur arbetar pedagogerna med språkutveckling på förskolorna?

Pedagogerna på alla tre förskolor har svarat att de arbetar med språkutveckling på olika sätt. På Myran berättar pedagogen att de arbetar aktivt med Bornholmsmodellen² i språklådegrupper en fast dag i veckan. De arbetar efter individbehov och delar in barnen i grupper efter deras egen förmåga. På Nyckelpigan berättar pedagogen att de arbetar med reciproka boksamtal³ d.v.s. samtal som sker i aktiv dialog mellan alla som deltar. Alla de intervjuade pedagogerna svarar att det dagligen är viktigt att samtala med barn vid olika tillfällen genom att ställa frågor och verkligen ta sig tid att lyssna men också genom att använda rim, ramsor, samlingar, sagoberättande och drama. På Myran arbetade aktivt med vissa appar som pedagogen menade var bra för barnens språkutveckling. Genom appar kunde de fånga vissa barn som inte verkade vara intresserade av bokläsning eller sång och drama. Det gäller att hitta strategier som hjälper alla barn menar pedagogen på Myran för att bli sitt allra bästa jag säger hon.

Alla de intervjuade pedagogerna på förskolorna menade att det var viktigt att arbeta aktivt och medvetet i och runt språkutvecklingen som pedagog för att barnen skall utvecklas på bästa sätt. På både Nyckelpigan och Humlan ansåg sig pedagogerna inte veta hur ett tidigt språkarbete i förskolan gynnar barnens lärande upp i förskoleklassen. Däremot uttryckte pedagogen vid Myrans förskola, att det hjälpte barn ”enormt” för de har lättare att lära sig och att barn fick lättare att lära sig längre upp i skolåldern. Pedagogen på Myran menade att forskning visar på att pedagoger ska börja tidigt med språkarbete i förskolan, gärna med att teckna stödtecken för att förstärka språket.

---

² Den första upplagan av Bornholmsmodellen kom ut för ca 20 år sedan och har sedan dess utvecklats med ett omfattande material. Att arbeta med ex. språklekar, rim och ramsor och ordlekar i den dagliga språklekstunden utgör modellens grund. Veckoscheman finns att tillgå tillsammans med olika språklekar. Modellen erbjuder ett brett sortiment som passar förskolan upp till klass ett.

³ . Reciproca boksamtal innebär att högläsningen ställer högre krav på dem som deltar. Barnen får tänka utanför sina ramar genom att få ställa frågor, lyssna och reagera på sådant de inte förstår.

Hur väljer man böcker?

Alla av de tre intervjuade pedagogerna på förskolorna ansåg att det var viktigt med böcker på förskolan. Barn tog hjälp av varandra och lärde sig bokens uppbyggnad. Barn ser hur vuxna gör när de bläddrar och läser för att göra detsamma själva vilket gör att vissa barn får det lättare att förstå bokens uppbyggnad berättar pedagogen på Myran. Alla tre pedagoger var överens om att högläsning på förskolan var bra. De menade att vissa barn kanske inte får så mycket högläsning i hemmen och det är på förskolan vi har möjlighet att erbjuda barnen det. Pedagogerna på Humlan ansåg att det var viktigast att läsa för barnen vid vilan då de skulle varva ner, medan pedagogerna Myran och Nyckelpigan ansåg att det var viktigt att arbeta aktivt med både böcker och annat under hela dagen inte bara vid vilan.

Alla tre intervjuade pedagogerna på förskolorna framhöll biblioteket som en viktig verksamhet för förskolorna. Myrans förskola besökte aktivt biblioteket tillsammans med de äldre barnen en gång i månaden. Då fick de själva bestämma vilka böcker som de ville låna. Sedan plockade biblioteket ut böcker efter förskolornas önskemål. De ansåg att mycket böcker var nödvändigt då det ska vara roligt att läsa. Barnen fick både välja själva samt att pedagogerna valde det som de behövde och arbetade med för stunden tex något tema eller till något barnen skulle forska om.

Ingen av Nyckelpigan och Humlan besökte någonsin biblioteket med barnen då det var svårt att ta sig dit då de var tvungna att åka egen bil, vilket pedagogerna upplevde svårt. Humlans förskola ansåg att det inte fanns tid att åka iväg till ett bibliotek under dagarna för det var ständigt personalbrist men pedagogerna menade att det var bra att de kunde ringa till biblioteket. Bibliotekarien plockade då ihop passande böcker så någon av personalen kunde hämta böckerna. Alla tillfrågade sa att de inte alltid läste böckerna för barnen innan. Ibland bläddrade de igenom boken för att få en förståelse vad det handlade om men det var inte alltid de hann med att göra det. Alla pedagoger hade som ambition att försöka bläddra igenom boken för att få en förståelse vad boken handlade om och för att se om den passade barngruppen.

Högläsningstund

Nyckelpigan och Humlan samlade ihop barnen efter maten. De satt tillsammans på golvet i myshörnan eller i en soffa och läste tills barnen inte orkade eller var intresserade längre. Barnen fick komma med önskemål om vilken bok de ville läsa, ibland blev det bråk för något av barnen inte ville lyssna på just den boken men då var det pedagogernas ansvar att lösa det. På Myran menade pedagogerna att en bokstund kunde variera mycket. Ibland berättade de en saga eller läste en bok under mysbelysning eller så tog någon av pedagogerna på sig sagohatten och berättade en saga. Ibland efter vilan läste de bok i soffan tillsammans. Pedagogerna på Myran berättar att de även hade böcker vid skötbordet för de yngsta barnen som kunde läsas medan de väntade på att få en ny blöja eller väntar på turen för att tvätta sig etc. De äldre barnen på Myran hade ett eget bibliotek på avdelningen där de kunde läsa och få lugn och ro när som helst under dagen. Barn fick höra böcker vid vilostunden varje dag och det fanns böcker och mjuka

madrasser i huvudrummet för de barn som ville det. De hade även böcker ute i påklädningshallen, så goda möjligheter finns för det språkliga lärandet och läsandet menade pedagogen på Myran. Pedagogerna på Nyckelpigan och Humlan menade båda två att högläsning var viktigt men att tiden inte alltid räcker till. Pedagogen på Humlan ville arbeta mer med högläsning men hade ännu inte fått in en bra rutin som de själva ansåg sig behöva.

Reflektion över resultatredovisningen

I delstudie tre kan man urskilja att alla tre förskolor arbetar aktivt med barns språkutveckling. Alla deltagande pedagoger berättar att de arbetar med olika material för att ytterligare utveckla barnens språkutveckling. På Myran samtalar pedagogen om att de arbetar med Bornholmsmodellen i olika språklådegrupper varje vecka. Vidare berättar pedagogen på Myran om olika appar som är bra för barnens språkutveckling som de också försöker att arbeta med. På Nyckelpigan berättar pedagogen om reciproka boksamtal som de arbetar med, vilket betyder att pedagogerna för ett aktivt boksamtal med alla som deltar. Detta försöker pedagogerna på Nyckelpigan göra så ofta som möjligt. Pedagogen på Humlan säger att de inte arbetar efter någon speciell modell för att utveckla barnens språkutveckling. Men det som kan urskiljas i analysen ovan är att det tydligt kan ses att pedagogerna på Humlan arbetar med språkutveckling, då de håller på med rim och ramsor, drama och för mycket diskussioner med barnen hela dagarna. Alla de intervjuade pedagogerna på förskolorna anser att det är pedagogernas uppgift att se till att barnen utvecklas och lär sig på bästa sätt. Trots detta så säger pedagogerna på Nyckelpigan och Humlan att de inte har någon uppfattning om hur ett tidigt språkarbete skulle gynna barnens lärande upp i förskoleklassen. Här kanske dessa pedagoger inte är medvetna om att deras arbete med språket, böcker och högläsning som de utför dagligen på förskolan gynnar barnens tidiga lärande. Alla de tillfrågade pedagogerna ansåg att böcker var en viktig del i förskoleverksamheten och lyfte upp att det var viktigt att läsa för barnen på förskolan. Framför allt då kanske inte alla barn fick böcker lästa för sig i hemmen. Pedagogerna på Myran och Nyckelpigan ansåg att det var viktigt att få in läsningen under hela dagen, men pedagogen på Humlan ansåg att det var viktigt att läsa för barnen när barnen skulle vila och varva ner. Alla pedagogerna ansåg att det var deras uppgift att se till att barnen utvecklas och lär sig på bästa sätt. Samtidigt kan det urskiljas att alla de intervjuade pedagoger arbetar på olika sätt men alla gör sitt bästa och strävar mot samma mål.

Gemensam reflektion av resultatredovisning av delstudierna

Här nedan kommer en tablå där de 9 pedagogernas svar med likheter och olikheter från intervjuerna att redovisas.

Delstudie 1 innehåller 4 respondenters svar från 3 olika förskolor.

Delstudie 2 innehåller 3 respondenters svar från 3 olika förskolor.

Delstudie 3 innehåller 3 respondenters svar från 3 olika förskolor.

Frågor	Delstudie 1	Delstudie 2	Delstudie 3
Hur många förskolor använder sig av specifika arbetsmetoder för att arbeta/se barns språkutveckling?	X X	X	X X
Hur många förskolor använder sig av rim, ramsor mm. för att gynna barns språkliga utveckling och lärande?	X X X X	X X X	X X X
Hur många förskolor använder sig av boken i aktiva lärsituationer?	X X X X	X X	X X
Hur många använder sig av läsvila på förskolan?	X	X X X	X X X
Hur många av förskolorna köper in böcker till förskolan?	X X X	X X	X
Hur många besöker biblioteket med barnen från förskolan?	_____	X X X	X
Hur många använder sig av bibliotekets tjänster?	X X X X	X X X	X X X
Hur många läser alltid/oftast igenom böckerna innan de introducerar dem för barnen på förskolan?	X X X	_____	X X

Hur många pedagoger anser att deras arbete på förskolan gynnar deras utveckling vidare upp i förskoleklass?	X X X X	X X X	X X
---	---------	-------	-----

Utifrån frågorna i tablan med svar från våra intervjuade pedagoger har vi kommit fram till några gemensamma kategorier. Dessa benämner vi på följande sätt; pedagogernas arbete med språket, böckernas olika användningsområden samt högläsningstunder på förskolan. Vi kommer att koppla våra resultat till de forskare och författare som nämns i vår bakgrunds del.

Pedagogernas arbete med språket

Alla pedagoger som blev intervjuade ansåg att barns språk utvecklas hela tiden på förskolan genom att aktivt och medvetet samtala med barn och bekräfta dem i den vardagliga verksamheten de deltar i som bl.a. leken. Leken är en viktig del i språkutvecklingen enligt Vygotskij (2001). Genom leken socialiseras barnen i interaktionen med andra. Språket använder vi som ett kommunikationsmedel i interaktion med andra. Det är något också Smidt (2010) tar upp att språket är en viktig del för barnen i det sociokulturella perspektivet. I interaktionen och socialisationen läggs grunden för barns litteracitet något som också är viktigt menar Björklund (2008) och Fast (2001).

Alla pedagoger nämnde att de arbetade mer eller mindre med rim och ramsor, sång och musik, ljudlekar, drama och sagoteman på samlingar eller genom andra aktiviteter under dagen. Myrberg (2014) menar att barns fonologiska medvetenhet utvecklas när förskolorna arbetar med rim, ramsor, ljud mm och genom arbete med upprepning d.v.s. att inte bara läsa en ramsa eller ett rim en gång. Genom att arbeta med drama eller sagoteman utvecklas också barns språkutveckling något som Svensson (2005), Fagerli m.fl (2001) och Fast (2001) nämner. Pedagogerna på förskolorna Solrosen, Björnen, Myran och Nyckelpigan arbetar medvetet och aktivt med barns språkutveckling genom Montessoripedagogiken, Bornholmsmodellen, TRAS och reciproka boksamtal⁴. Genom att pedagogerna använder sig av dessa olika inriktningar visas att de strävar mot ett av målen som står i läroplanen om att pedagogerna ska ansvara för att barn utvecklar en god språkutveckling (Skolverket, 2010).

⁴ För vidare information om Montessoripedagogiken läs delstudie ett, TRAS läs delstudie två och Bornholm och reciproka samtal läs delstudie tre.

Böckernas olika användningsområden

På Tulpanen berättade pedagogerna att de hade plockat ihop en boklåda till barnen som stod ute på gården. Där kunde barn när som helst ta en bok och titta och bläddra i. Även pedagogen på Myran berättade att de har böcker på skötbordet för de yngre barnen som de kunde bläddra i medan de väntade på att få en ny blöja. De har även böcker ute i hallen som barn kan titta och bläddra i medan de väntar på att få hjälp.

Pedagogen på Lokatten använde sig av kort som visar olika känslouttryck tillsammans med barnen för att de skulle få en uppfattning om att alla kan ha olika känslor för t.ex. samma bok. Ett annat sätt att använda sig av böcker är sagotema vilket pedagogen på Nejlukan berättade om. Där blev barn och pedagoger inspirerade av en bok som de arbetade vidare med i teman tillsammans med varandra.

Simonsson (2004) menar att om pedagogerna erbjuder böcker i olika situationer får barn, utan pedagogernas delaktighet ta egna initiativ till bokaktiviteter. Exempelvis kan de välja en bok som de tillsammans med någon annan tittar på bilderna med. Björklund (2008) hävdar att när barn tittar på bilderna i boken utvecklar de sin litteracitet. Användningen av känslkort gör att barn kan få förståelse för hur andra tänker och känner sig, de får lära sig nya ord och dess betydelse (Doverborg & Emanuelsson, 2009).

Högläsningstider på förskolorna

Det kan se väldigt olika ut på förskolorna med högläsningstider. Det kan vara allt från att bara läsa för två barn åt gången för att få det intimt och utan avbrott, läsa spontant om något barn vill lyssna till en bok. Högläsningstiden kan vara under samlingen där pedagoger och barn tittar och samtalar om bilderna i boken. Högläsningen kan också ske innan och efter matsituationer. Pedagogerna på Älgen och Humlan använder sig bara av högläsning för barn när det var dags för vila efter maten då barn var passiva och endast fick ta del av det som pedagogen läste. Genom att använda sig av högläsning där barn får vara aktiva och ställa frågor under tiden pedagogen läser ges det möjlighet för barn att utveckla sitt språk i stället för att barn sitter stilla och lyssnar och är passiva (Skolverkets hemsida, 6/10-2014) och (Strasser & Seplocha, 2007).

På Lokatten menade pedagogen att de började dagen med att alltid sitta och läsa böcker för de barn som kom tidigt på morgonen. Dels för att få en lugn stund innan alla var där och dels för att alla kanske inte var så sugna på att börja leka. På Nejlukan berättade pedagogen att de brukar ha en vila innan maten. Alla barn sitter eller ligger på golvet med en egen kudde. Pedagogen sitter med på golvet och samtalar med barn om den valda boken. Vygotskij refererad av Bjar och Liberg (2010) menar att den vuxne i detta fall pedagogen, har stor betydelse för barns språkliga utveckling. På Solrosen ansåg pedagogen att de skapar en trygg och trivsamt stund där barn och vuxna kan skapa kontakt i högläsningstiden. På Solrosen läser en pedagog varje dag för två barn i taget och ibland kan det vara fler barn, så det blir lite intimt och utan avbrott. Pedagogen berättar också att barnen läser ofta själva för varandra utan att någon vuxen har varit

med och påverkat det. Pedagogen på Solrosen menade att högläsningen ska genomsyra hela förskoletiden och bör göras med inlevelse och uppmuntran och i diskussion med barnen. Sagoberättande utan bok är också viktigt för att kunna förmedla en kort berättelse med början, mitt och ett slut och samtala med barnen efteråt. Något som pedagogerna på Myran håller med om. Pedagogerna där berättade att de ibland tog på sig sagohatten för att göra en berättelse mer intressant och spännande för barnen. Broström (2009) och Lundberg (2014) menar att högläsningen blir mer intressant om pedagogerna har inlevelse i berättandet och bjuder in barn till diskussion i lässtunden. Läsa böcker för barn är av största vikt för läsinlärning och kommunikation menade pedagogerna på Solrosen. Språket är ett viktigt medel i sociokulturella perspektivet och i interaktionen med andra används språket som ett kommunikationsmedel (Smidt, 2010).

Diskussion

I metoddiskussionen kommer ni få ta del av hur vi anser att arbetet med denna studie fortlöpt. Vi tar upp vad vi anser har fungerat väl och även det som vi menar hade kunnat göras annorlunda i studien. Därefter följer resultatdiskussionen där vi presenterar resultaten som diskuteras tillsammans med litteraturen. Sista delen kommer slutsats och några förslag till fortsatt forskning.

Metoddiskussion

I våra intervjuer valde vi att använda papper och penna. Detta för att det verkade vara bekvämaste sättet för oss och de intervjuade pedagogerna. Om vi använt oss av bandspelare hade kanske situationen varit obekvämt för deltagarna men å andra sidan hade det kanske underlättat för oss att få ut mer av intervjun. Kvale och Brinkmann (2009) menar att genom att sitta och skriva under tiden intervjuen fortlöper kan fokus tappas vilket vi dock inte upplevde att det gjorde. Vi har inte heller valt att skilja på förskollärares eller barnskötarens svar utan kallar dem för pedagog oavsett vilken yrkesroll de har. Hade vi gjort det hade kanske vi kunnat dra andra slutsatser beroende på vilket yrkesroll de haft i barngruppen men det var inte något vi fokuserade på i denna studie.

Något som vi kommit fram till i efterhand är om vi hade gjort observationer i barngruppen hade vi kanske kunnat få bättre förståelse för hur böckerna användes på förskolorna. Som t.ex. boklådan utomhus, böckerna på skötbordet och i hallen. Hade vi här gjort en så kallad strukturerad observation som Bryman (2011) beskriver, innebär det att den som observerar får en direkt bild av beteendet och tänkbara lösningar i iakttagelsen. Detta hade kanske hjälpt oss att få en klarare bild på hur barn använder böckerna i dessa situationer. Vi hade också velat vara med och se hur pedagogerna arbetade med barns lärande och språkutveckling.

Alla har vi deltagit lika mycket och tillfört gruppen information till arbetet. Vi har tagit lika stort ansvar och samarbetet har fungerat bra och alla har varit delaktiga under hela processen. Vi har skickat arbetet till varandra och turats om att vara den som skrivit medan vi suttit på Skype och diskuterat. Vi anser oss nöjda med det vi kommit fram till men i efterhand kanske det hade varit lättare för oss om vi gjort en annan planering för upplägget än vad vi gjorde. Möjligtvis hade arbetet underlättats om vi kunnat träffas personligen och inte skött allt via Skype och mailkontakt. Även om denna studie inte kan generaliseras till fler förskolor än de som deltagit, ser vi att det finns en likhet mellan de deltagande förskolornas arbetsätt vilket får oss att anta att kanske flera förskolor använder sig av liknande arbetsätt.

Resultatdiskussion

Vårt syfte med denna studie var att undersöka hur några verksamma pedagoger arbetar med högläsning på förskolan för att försöka förstå vilken betydelse boken och högläsning kan ha för barns lärande och språkutveckling. Vi ville undersöka hur högläsningen används på förskolorna av pedagoger och hur arbetet med böcker tillsammans med barn ser ut. Genom våra intervjuer kom vi fram till att pedagogerna arbetar aktivt med språkutvecklingen på många olika sätt vilket är positivt anser vi. Barns språk förstärks genom att pedagogerna på förskolor använder sig av rim och ramsor, ljudlekar, sagoberättande och teman vilket även flera författare tar upp (Björklund, 2008; Fast, 2001; Svensson, 2005).

Det var också intressant att få ta del av en Montessoriförskola och hur pedagogerna berättade hur de arbetade med barns språkutveckling, då de arbetar efter Montessoripedagogiken. Signert (2000) menar att i Montessoripedagogiken använder de sig dagligen av olika material som dels gör att barn får en fonologisk medvetenhet i språkutvecklingen. De får också lära sig att ljuda bokstäverna och använda sig av rörliga alfabetet i arbetet med att bygga ord. Vi anser att flera av våra intervjuade pedagoger använder sig av liknade arbetsätt som Montessoripedagogiken. Tre pedagoger berättar att de på sina förskolor använder sig av olika arbetsmetoder som TRAS, Bornholmsmodellen och reciproka boksamtal för att hjälpa barn i deras lärande. Genom att använda sig av olika arbetsätt som dessa kan det vara bra för pedagogerna att bli medvetna om sitt aktiva arbetsätt med barns lärande och språkutveckling. Under perioder av verksamhetsförlagd utbildning och i våra intervjuer har vi upplevt att pedagogerna inte alltid verkar vara medvetna om hur de arbetar med barns språkutveckling något som även Broström (2009) påpekar. Som t.ex. att pedagogerna på Nyckelpigan och Humlan inte uttryckte någon uppfattning om vilken betydelse språkutvecklingen har för barn när de går vidare i förskoleklassen. Pedagogerna är kanske inte alltid medvetna om de didaktiska frågorna och svaren på hur, när, varför och för vem de gör arbetet. Eller så uppfattade inte pedagogerna vad fråga nummer två menades med i intervjun som handlade om tidigt språkarbete och effekten av detta för barns lärande.

Något vi upplevde intressant var att pedagogerna på Tulpanen hade en boklåda ute som barnen fick ta del av under utevistelsen på gården. Det är bra att pedagogerna ger böckerna utrymme på flera ställen på förskolan enligt oss. Det var ett positivt initiativ av pedagogerna att införa boklådan ute. Genom att denna boklåda finns kan barn i interaktion med andra välja en bok att bläddra och samtala med varandra. Barn kan bli inspirerade av böckerna och dess innehåll vilket kan leda till nya lekar just för stunden. På Myran har de böcker i hallen, i skötrummet och uppe på skötbordet. Här kan pedagoger och barnet i interaktion med varandra kommunicera genom att titta på bilderna i boken vid av- och påklädning eller vid blöjbyten något som Körling (2012) tar upp. Det vi funderat över är hur barnen förhåller sig till böckerna som t.ex. ligger ute i hallen eller ute i boklådan på gården.

Det hade varit intressant att få vara med i en utevistelse då barnen använder sig aktivt av boklådan och se hur pedagogerna förhåller sig till den situationen när ett barn vill bli läst för.

Genom intervjuerna med pedagogerna kom vi även fram till att två av förskolorna endast använde sig av högläsning vid läsvidan efter lunch. Barnen var då passiva mottagare till det som läses upp av pedagogen för barnen. Samtidigt svarade alla de intervjuade pedagogerna att de anser att det är viktigt med böcker på förskolan. Eftersom alla pedagogerna svarar att det är viktigt med böcker på förskolorna kan frågan ställas, hur det kommer sig att det var två förskolor som endast läste efter måltiden. Har barnen under denna vilostund möjlighet att få avbryta den som läser och ställa frågor och vad händer om några barn somnar under bokläsningsstunden. Då får de barn som somnar aldrig höra klart en hel bok vilket kanske kan hämma deras språkliga utveckling. Då det framkommit i vår studie att barn får ut mycket av att vara delaktiga i en bokläsningsstund anser vi att pedagogerna borde vara mer medvetna om detta. De borde också använda sig av boken och högläsning under andra stunder på dagen när barn är mer aktiva än vid en passiv vilostund. Skolverket (2013) poängterar att barn som inte får delta aktivt i en högläsningstund kan gå miste om det som är viktigt och lärande i stunden och som gynnar deras språkliga utveckling. Vi anser att det är positivt att sju av nio av de deltagande pedagogerna använder sig aktivt av böcker.

Pedagogerna på Björnen och Myran menar att det är viktigt att läsa på förskolan för att alla barn kanske inte får någon som läser för dem hemma vilket vi också håller med om. I media har det varit stora diskussioner den senaste tiden om högläsning och dess betydelse för barn. De barn som blir lästa för sig i tidig ålder menar (Lundberg, 2014) får större ordförråd än de barn som inte blir lästa för. Det gäller inte enbart för pedagoger på förskolan att läsa böcker utan det är också föräldrar eller andra vuxnas ansvar i barns närhet att se till detta. Men eftersom barn vistas längre varje dag på förskolan anser vi att verksamma pedagoger har ett stort ansvar för barns språkliga utveckling och lärande. På två förskolor av nio tillfrågade ansåg pedagogerna att det var viktigt att involvera föräldrarna i barnens läsning och tillgång till böcker. På den ena förskolan erbjöd de föräldrar och barn att låna hem böcker från förskolans bibliotek. Där samarbetade förskolans specialpedagog tillsammans med biblioteket för att plocka ut genomtänkta böcker som passade barnen. På det viset ville förskolan underlätta för föräldrar att låna bra böcker till deras barn utan att behöva åka till biblioteket om tiden inte räckte till. Ytterligare en förskola framhävde att de tillhandahöll böcker till föräldrar och barn genom samarbete med biblioteket. Där var bibliotekets roll att plocka ut bokpåsar med varierat material som barn och föräldrar fick ta del av i lugn och ro hemma. Detta var uppskattat bland föräldrarna. Det framgår dock inte hur många föräldrar som tar del av denna tjänst som finns att tillgå, vilket vi anser hade varit intressant att få ta del av.

En pedagog berättade att hon inte brukade visa bilderna för barnen under tiden hon läste, utan gjorde det efter att bokläsningen var slut. Det är något vi alla tre funderat kring då det enligt oss är både positivt och negativt. Vi anser att det är positivt då barnen får öva på sin egen fantasi och bilda sina egna bilder av berättelsen. Genom högläsningen stimuleras barns fantasi och deras intresse för böcker och bokstäver kan öka (Björklund, 2008). Enligt Smidt (2010) är det viktigt att samtala, vägleda och inspirera barn till ett lärande, vilket vi anser att pedagogen kan gå miste om i denna situation. Barn kanske tappar fokus från boken och tröttnar när de inte får se några bilder under bokläsningen. Det kan då bli negativt för deras uppfattning av högläsningen. Det framgår inte heller av intervjun med pedagogen om denne hade ett annat syfte med det hela. Det anser vi alla hade varit intressant att få ta del av. Broström (2009) menar, genom att använda sig av återberättande av litteraturen de läst och att t.ex. låta barn rita, leka eller dramatisera det de läst om eller fått berättat för sig. Genom att använda sig av dessa arbetssätt, kan man lättare få litteraturen begriplig för barn.

En pedagog belyste att barn i åldrarna tre till fyra år på förskolan var intresserade av bokstäver och alfabetet. Barnen hade tillgång till dessa symboler vid ritbordet och hade utan pedagogernas inverkan tagit del av dessa och fått kunskap om bokstävernas uppbyggnad. Pedagogen nämnde att de flesta barn på det viset hade fått kunskap utifrån sina egna intressen, initiativ och samspel med varandra. Enligt Lpfö-98 ska förskolan vara en inspirerande plats där barns egna intressen och nyfikenhet är den bästa drivkraften till deras språkutveckling. Fast (2001) och Björklund (2008) tar upp att genom tecken, bilder och symboler i barns vardag kan de lättare få en förståelse av vad de ser och upplever tillsammans med andra. Det vi anser var intressant var att vid våra intervjutillfällen på de olika förskolorna uppmärksammades det att alla förskolor hade symboler och bokstäver uppsatta på väggarna. Men det var ingenting som någon av de andra intervjuade pedagogerna tog upp som något speciellt vid intervjutillfället. Förutom att symboler och bokstäver hade betydelse för barns språkutveckling. I detta fall hade den intervjuade pedagogen uppmärksammat att barnen hade fått kunskap utan vuxnas hjälp. Det ansåg hon berodde på barnens egen nyfikenhet och placeringen av alfabetet och symboler vid ritbordet. Det framgick dock inte om pedagogerna hade en tanke över placeringen eller om detta var en slump.

Genom att läsa böcker för barn kan vi samtala om ord och känslor som kanske inte annars skulle uppkommit i samtalet utan en bok. På ett lekfullt sätt kan pedagogerna stärka barns språk genom att läsa många böcker för barn och med inlevelse i berättandet. De kan använda sig av rim och ramsor, ljudlekar. De kan dramatisera en berättelse, använda känslkort och skapande med färg och form menar flera författare (Björklund, 2008; Svensson, 2005; Mc Munn Dooley, 2010). Genom denna studie har vi fått ta del av att pedagogerna använder sig av dessa arbetsätt i sin verksamhet.

Även om vissa förskolor inte har möjlighet att ta sig till ett bibliotek är det positivt att så många förskolor ändå kan få tag i böcker. De flesta förskolor får boklådor från biblioteket där bibliotekarien plockat ihop passande böcker för verksamheten. I situationer som kan vara svåra att samtala om med barn kan biblioteket vara till hjälp att hitta passande böcker. Det kan bidra till ett långsiktigt samarbete anser vi, då förskolorna genom biblioteket kan få tillgång till ett större utbud av böcker än om de bara använde sig av inköpta böcker till förskolan.

Av alla intervjuade pedagoger i vår studie är det en som berättar att det är barnen själva som väljer vilka böcker de vill låna, då de regelbundet besöker biblioteket en gång i månaden. Det fick oss att fundera över barns inflytande över böcker på förskolorna. De flesta förskolor i vår studie besökte inte biblioteket tillsammans med barnen på grund av olika anledningar som t.ex. att biblioteket låg för långt bort eller tidsbrist under dagen. Blir barns inflytande begränsat när det gäller val av böcker för att besöken på biblioteken uteblir? Det framgår inte av våra intervjuer om barnen hade önskemål gällande vilka böcker pedagogerna eller bibliotekarien skulle plocka ihop. Men det hade varit intressant att få reda på. Man kan också urskilja att i de flesta fall är det pedagogerna som väljer böcker vid högläsningstiderna på de olika förskolorna i vår studie. Vid några tillfällen får barnen välja vilken bok de vill läsa från ett antal böcker som pedagogen redan valt ut. Det kan vara så att utifrån barnens egna intressen och att pedagogerna fångat upp barnens önskemål har pedagogen en plan över begränsningen av böcker. Men det är ingenting vi tagit del av. Följande citat från förskolans läroplan får illustrera betydelsen av att bjuda in barnen "Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att förstå och handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbete och beslutsfattande." (Skolverket, 2010).

Vart efter vi arbetat med denna studie har vi fått upp ögonen ännu mer för hur viktigt det är för barn att socialiseras i interaktion med andra barn. I tidig ålder redan i mammans mage känner barnet igen rösten. Barn kan kommunicera långt innan de kan tala (Björklund, 2008). Genom interaktion med andra lär sig barn många saker som gynnar deras lärande och språkutveckling. Det får oss att tänka på Montessoriförskolan som bjuder in elever från årskurs 9 som får komma och läsa för de yngre barnen. Det menar vi verkar vara ett intressant samarbete då de äldre barnen får träna sig språkligt på att läsa högt för de yngre som får ta del av det som läses för dem. De äldre barnen får även träna på att läsa högt inför andra även fast det är för de yngsta barnen på förskolan. Språket är en viktig del i socialisationen eftersom vi med språket kan kommunicera med varandra (Smidt, 2010). Genom leken praktiserar barnen sina vardagliga händelser och delar med sig av sina erfarenheter de bär på (Smidt, 2010). Leken är viktig i barns lärande enligt Vygotskij. I leken kan de använda boken som en artefakt och genom olika symboler kan de lära sig ordens uppbyggnad. De yngsta barnen kan kommunicera med varandra även om de inte kan prata genom att vi bekräftar det barnen pekar på eller nämner i boken stärker vi deras ordförråd och språk skriver Björklund (2008).

Slutsats

Det vi tar med oss ifrån denna studie är att böcker och högläsning samt pedagogernas arbete med barn har en stor betydelse för deras språkliga utveckling och lärande på förskolan. Eftersom barn anpassar sig efter den situation de befinner sig i är det bra att introducera böckerna tidigt för de yngsta barnen. Pedagoger och barn kan använda sig av böcker på många olika sätt genom att låta barn använda böckerna i interaktion med varandra. När pedagogerna samtalar med barn om vad de läser och låter dem avbryta under läsningstunden gör det att deras ordförråd stärks och att de socialiseras in i högläsningstunden. Genom att barn umgås med andra inom förskolan och tar del av deras erfarenheter, bakgrund och kultur går det att säga att det sociokulturella perspektivet synliggörs.

Fortsatt forskning

Något som vi kom på under skrivandets gång var att det skulle vara intressant att göra vidare forskning om högläsning genom att skicka ut enkäter till föräldrar där de kunde få svara på frågor om högläsning för sina egna barn. Utifrån det skulle det gå att jämföra hur det ser ut i verkligheten i en liten skala mot forskningen i dag som säger att högläsningen sjunkit. Det hade även varit intressant att intervjua barnboksbibliotekarier för att få en inblick i hur det ser ut med utlåning av barnböcker genom att ställa frågor om utlåningen ökat eller minskat? Det hade även varit intressant att få delta i en högläsningstund på förskolan och genom det observera för att belysa hur barn och pedagoger förhåller sig till böckerna.

Referenser

Bjar, L. & Liberg, C. (red.) (2010). *Barn utvecklar sitt språk*. (2., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Björklund, E. (2008). *Att erövra litteracitet: små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2009. Göteborg.

Broström, S (2009). Reading of Literature and Reflection by means of Aesthetical Activities. *Nordisk Barnehageforskning*, vol 2 nr 2, 69 - 89.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Dooley, C. M. (2010). Young Children's Approaches to Books: The Emergence of Comprehension. *Reading Teacher*, 64(2), 120-130.

Eriksson, M. (2009). *Lärande i sagans värld: om temaarbete i förskola och förskoleklass*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Fagerli, O., Lillemyr, O.F. & Søbstad, F. (2001). *Vad är förskolepedagogik?*. Lund: Studentlitteratur.

Fast, C. (2001). *Berätta!: inspiration och teknik*. (1. uppl.) Stockholm: Natur och kultur.

Fast, C. (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva: familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2007. Uppsala.

Holm Hopperstad, M. (2010). Studying meaning in children's drawings. *Journal of Early Childhood Literacy*, 430 - 452.

Johnson, M. (2003). *Självkänsla och anpassning*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Körling, A. (2012). *Den meningsfulla högläsningen*. (1. uppl.) Stockholm: Natur & kultur.

Nationellt centrum för matematikutbildning (2006). *Små barns matematik: erfarenheter från ett pilotprojekt med barn 1 - 5 år och deras lärare*. (1. uppl.) Göteborg: NCM, Göteborgs universitet.

Signert, K. (2000). *Maria Montessori: anteckningar ur ett liv*. Lund: Studentlitteratur.

Simonsson, M. (2004). *Bilderboken i förskolan: en utgångspunkt för samspel*. (1. uppl.) Diss. Linköping : Univ., 2004. Linköping.

Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Skolverket.

Smidt, S. (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur. Sverige.

Sommer, D. (2008). *Barndomspsykologi: utveckling i en förändrad värld*. (3. uppl.) Malmö: Liber.

Strasser, J & Seplocha, H. (2007). Using Picture Books to Support Young Children's Literacy. *Childhood Education*, 83(4), 219.

Sträng, M.H. & Persson, S. (2003). *Små barns stigar i omvärlden: om lärande i sociokulturella samspel*. Lund: Studentlitteratur.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Svensson, A. (2005). *Språkgädje: språklekar i förskola och skola*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Svensson, A. (2009). *Barnet, språket och miljön: från ord till mening*. (2., omarb. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Vygotskij, L.S. (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos.

Wennerholm. T (Personlig kommunikation 4/12-2013, Högskolan Gävle)

www.codex.vr.se (den 15 oktober 2014)

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/spraklig-kompetens/tema-las-och-skrivinlarning/hur-kan-forskolan-bidra-till-barns-sprakutveckling-1.157367> 6 oktober, 2014

www.kodknackarna.se/forskning/, 2014-10-22

www.appknappprojektet/skolverket 15 oktober, 2014

Bilagor

Bilaga 1

Informationsbrev

Hej!

Vi är tre högskolestudenter som läser till förskollärare vid Högskolan i Gävle. Vi skriver ett examensarbete om barns språkutveckling där ni inbjuds att delta och dela med er av era erfarenheter och synpunkter. Vi avser att genomföra en studie där vi undersöker hur viktig högläsning är för barnens språkutveckling och höra oss för hur det ser ut på olika förskolor. Syftet med den här studien är att se hur ni arbetar med böcker och högläsning på er förskola. Vi har sammanställt några frågor som vi skulle vilja ha hjälp med att besvara, vi kontaktar er under vecka 39 för att höra om ni vill delta och då bestämma en tid för en intervju.

Vi kommer ur etiska aspekter inte nämna några namn varken på deltagare eller förskola och avrapportera det vi kommit fram till i studien i vårt examensarbete. Allt samlat material kommer att arkiveras på högskolan i Gävle i ett år för att sedan förstöras.

Med vänliga hälsningar

Jessica Ulmstedt

xxxxxxx@yahoo.se

tel. 073xxxxxxx

Linda Bergström

xxxxxxx@hotmail.com

tel. 070xxxxxxx

Elin Larsson

xxxxxxx@hotmail.com

tel.070xxxxxxx

Handledare: Elisabeth Björklund, ebd@hig.se tel.070-xxxxxxx

Bilaga 2

Intervju frågor

Berätta om hur ni arbetar med språkutveckling på er förskolan

Vad anser ni att ett tidigt språkarbete i förskolan kan ha för effekt för barnens lärande i förskoleklass och skolan?

Vad tror ni böcker och högläsning kan ha för betydelse för barnen på er förskola?

Hur ser era bokinköp ut på förskolan och hur ofta sker sådana?

Besöker ni bibliotek tillsammans med barnen och i sådana fall hur ofta?

Hur väljer ni böcker? Får barnen vara delaktiga i valet av böcker eller väljer ni som pedagoger själva?

Läser ni böckerna själva innan ni introducerar dem för barnen?

Kan du berätta hur en högläsningstund ser ut på er förskola?